

LUND UNIVERSITY

Pomirenje i nepomirivost: priče onih koji su preživljeli rat u Bosni i Hercegovini

Basic, Goran

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Basic, G. (2013). *Pomirenje i nepomirivost: priče onih koji su preživljeli rat u Bosni i Hercegovini*. 8-8. Abstract from Place and Perspectives of Criminal Justice, Criminology and Security Studies in Contemporary Settings.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Plenarna sesija

STRATEGIJA ODGOVORA NA RAZBOJNIŠTVA U BANKAMA

Marjan Marjanović, spec. krim.
Security Guard
Republika Crna Gora
e-mail: marjan@securityguardmn.com

Dr.sc. Ivan Nađ
Veleučilište Velika Gorica
e-mail: ivan.nadj@vvg.hr

Mr.sc. Ivan Toth
Veleučilište Velika Gorica
e-mail: ivan.toth@vvg.hr

Razbojništva u današnjem društvu predstavljaju delikte čiji negativni uticaj kao i karakteristike počinioca tih djela primoravaju sisteme bezbjednosti, a i cjelokupno društvo da pribjegne što uspješnijoj borbi protiv tog negativnog fenomena.

Osnova za određivanje i primjenu potrebnih mjera zaštite od razbojništva u finansijskim institucijama je adekvatna strategija odgovora. Strategija odgovora se koristi za izgradnju dijela sistema bezbjednosti u finansijskim institucijama. Odabir potrebnih kriterija i određivanje njihovog značaja za svaku konkretnu filijalu su uslovi za primjenu efikasne strategije za određivanje optimalnih mjera zaštite. U radu se prikazuju rezultati istraživanja razbojništava u Republici Crnoj Gori sa uporednim prikazom istraživanja u Republici Hrvatskoj te drugim državama. Analizom tipičnih razbojništava dat je profil „prosječnog“ (ali i „očekivanog budućeg“) počinioca i moguće strategije odgovora na razbojništvo u bankama. Glavni cilj ove analize je dati prijedlog mjera koje omogućavaju izradu efikasne strategije i optimizaciju potrebnih mjera zaštite, kojima se postiže veći stepen bezbjednosti zaposlenih i klijenata u bankama.

Ključne riječi: strategija, razbojništvo, banka, profil, rizik, viktimizacija

POLITIČKA DIMENZIJA MOBINGA KAO TRADICIJE NASILJA U POSTSOCIJALISTIČKOM DRUŠTVU

**Prof. dr. sc. Dragan Simeunović,
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Beogradu
e-mail: dragan.simeun@gmail.com**

Socijalistička društva su kao vrlo zatvorena bila idealni milje za politički mobing. Moberi su svoje žrtve činili dodatno krivim za političku „neispravnost“, obeležavajući ih kao nepodobne često i do kraja života, ujedno čineći na taj način i članove njihovih porodica „krivim“, i to u protoku više generacija. Usled toga što su ta društva danas uglavnom samo formalno i prividno, a u svakom slučaju nedovoljno demokratizovana, u njima se održala i praksa političkog mobinga kao svojevrсна patološka pojava i tradicija socijalno rasprostranjenog nasilja. I dok ostvarene demokratije ne poznaju politički mobing, bar ne kao izraženu i rasprostranjenu pojavu, postsocijalistička društva i u novim društveno-političkim uslovima održavaju na perfidan način političku dimenziju mobinga, u čemu neretko učestvuju i moberi iz bivših režima kako bi se na taj način održali na svojim stečenim pozicijama. Postoji mnogo indikacija da ta vrsta prikrivene iako rasprostranjene represije postoji u mnogim sferama novodemokratizovanih, bivših socijalističkih društava sputavajući ih da postanu pravne i istinski demokratske države.

Ključne reči: politički mobing, postsocijalističko društvo, tradicija nasilja, moberi, pravna država, Srbija

ISTRAŽIVANJE STRAHA OD KRIMINALITETA IZ PERSPEKTIVE ISKUSTVA POLICIJSKOG OBRAZOVANJA

Jiang Lanyu, predavač
Odsjek za nauke javne sigurnosti
China Criminal Police University
Narodna Republika Kina

Strah od kriminala je jedna od centralnih tema u historiji Nacionalnog istraživanja kriminaliteta (NIK) i Britanskog istraživanja kriminaliteta (BIK), gdje su kriminolozi ispitivali šta znači pojam "strah od kriminaliteta", testirali mjerne postupke, pravili analizu faktora utjecaja i načina na koji utječu na ljudsko ponašanje i društveno funkcioniranje na osnovu podataka iz domaćih istraživanja kriminaliteta. U principu, kineski istraživači su smatrali da je "osjećaj sigurnosti (OS)" isti ili sličan konceptu "straha od kriminala (SOK)" kojeg upotrebljavaju zapadni istraživači. Na nivou teoretske analize, istraživanje razmatra kontekst, značenje i razlike konceptata OS i SOK. Na empirijskom nivou, primjenjen je upitnik na uzorku od preko 500 studenata (uključujući studente na policijskim koledžima) i izvršena statistička analiza varijabli u svrhu ispitivanja straha od kriminala, uslova koji determiniraju strah kao i utjecaj iskustva policijskog obrazovanja na strah. Iskustvo policijskog obrazovanja (IPO) nije povezano sa nižom učestalošću straha od kriminaliteta, već postoji suprotan trend, osim kada su u pitanju studenti prve godine koledža kod kojih je prisutna nešto manja frekvencija straha od kriminala. S druge strane, strah od kriminala utječe na ponašanje ispitanika, pri čemu oni koji imaju iskustvo policijskog obrazovanja ispoljavaju hrabrije ponašanje i od studenata prve godine koledža (prethodno iskustvo policijskog obrazovanja – PIPO) i od ostalih studenata na univerzitetu (bez iskustva policijskog obrazovanja – BIPO). Zaključak: OS i SOK nisu isti koncepti, a kineska i zapadna istraživanja na ovu temu su kontraverzna, što znači da Kina još uvijek nije počela istraživati temu straha. Ovim istraživanjem je probijen led; iako količina podataka nije velika, istraživačke metode su osnova jer se pokušalo istraživati strah od kriminala iz jednog novog ugla – iskustva policijskog obrazovanja. Učestalost i trajanje straha se ne mijenja mnogo nakon IPO, ali se značajno mijenja ponašanje. Prvi fenomen je povezan mlađom životnom dobi ispitanika (postojeća istraživanja ukazuju da mlađi ljudi imaju relativno nizak strah od kriminala), dok druga pojava pokazuje da IPO povećava sposobnost i samopouzdanje ispitanika u suočavanju sa kriminalom ili hitnim slučajevima. Stoga, postoji nešto što se u pogledu straha od kriminala može uraditi.

METODOLOGIJA KRIZNOG KOMUNICIRANJA I ANALITIKA MEDIJSKIH ISKAZA

Srdan Milašinović,¹

Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

e-mail: srdjan.milasinovic@kpa.edu.rs

Zoran Jevtović,²

Filozofski fakultet

Univerzitet u Nišu

e-mail: zjevtovic@beotel.net

U savremenom društvu institucije masovnog komuniciranja preuzimaju ulogu konstruisanja konfliktne paradigme, obavljajući pored informativne i određene bezbedonosne, psihološke i propagandne funkcije i zadatke. Rizici, krize, katastrofe, revolucije, nasilje i sukobi postaju deo globalne svakodnevnice, ali medijske slike o njihovom intenzitetu, dubini, ciljevima, uzrocima i posledicama opredeljuju karakter intervencija i metodologiju konkretnog delovanja. Evropsko okruženje jasno forsira kognitivno-institucionalni pristup koji u fokusu ima bezbednosnu analizu aktivnosti brojnih pojedinaca, grupa, mreža i institucija, čulno opažanje i saznanje ljudi koji se primarno bave krizom, te grupni i institucionalni okvir u kojem se donose odluke. Analizom medijskih iskaza i izvora uočavamo one koji se odnose na prevenciju i pripremu javnosti za krizu, identifikaciju aktera kriznog upravljanja, opažanja krize, krizni menadžment, političko-organizacionu saradnju, krizno komuniciranje (prikupljanje i obrada informacija, digitalne sisteme za prenos informacija, komuniciranje sa javnošću i uloga novih medija u kriznom upravljanju), internacionalizaciju krize, vremenske efekte, troškove krize, te sticanje publiciteta i saglasja javnosti. Analizom statističkih podataka, dedukcijom i komparacijom u skladu sa analitičkim stepenima, temama, varijablama i indikatorima kreiramo celovitu sliku o prirodi krize, rizicima prilikom rešavanja, kao i prioritetima delovanja. Moderno doba i izmenjeni karakter konfliktnih paradigmi ukazuju na potrebu stvaranja specijalizovanih informatičko-komunikacionih ekipa u ključnim bezbedonosnim službama i ustanovama, koje bi mobilnošću, edukovanošću i timskim delovanjem bile obučene da preuzimanjem krizne komunikacije u praksi identifikuju određeni problem, kreiraju ga i usmeravaju ka civilnoj javnosti, nudeći i konkretno rešenje.

¹ Rad je nastao u okviru projekata broj 47017 i broj 179045 koje realizuju Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu i Kriminalističko-policijska akademija, a koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i nauke Republike Srbije.

² Rad je nastao u okviru projekta broj 179008 koji realizuju Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, i Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet, a koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Ključne reči: metodologija kriznog komuniciranja, analitika medijskih iskaza, upravljanje informacijama, bezbednost

DA LI SMANJENA SAMOKONTROLA UTJEČE NA MALOLJETNIČKU DELINKVENCIJU MEĐU ADOLESCENTIMA U BIH?

Prof. dr. sc. Lisa R. Muftic
Georgia State University
e-mail: lmuftic@gsu.edu

Doc. dr. sc. Almir Maljevic
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: amaljevic@fkn.unsa.ba

Anel Babic
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu

Alen Duspara
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu

Svrha: Ovo istraživanje ispituje jačinu Gottfredson i Hirschi (1990) generalne teorije o kriminalitetu ispitujući da li slaba samokontrola utječe na maloljetničku delinkvenciju adolescenata koji žive u BiH. Pretpostavka je da će adolescenti u BiH koji imaju slabiju samokontrolu vjerovatno više biti uključeni u delinkventna ponašanja (rizična ponašanja, imovinski kriminalitet i nasilni kriminalitet) nego njihovi vršnjaci sa izraženijom samokontrolom.

Dizajn / metodologija / pristup: Istraživanje se oslanja na podatke prikupljene u okviru ISRD2 istraživačkog projekta. Projektom je obuhvaćeno 1756 učenika iz slučajnim uzorkom odabranih, 37 osnovnih škola iz cijele BiH.

Rezultati: Rezultati serije multivarijantnih analiza indiciraju da slabija samokontrola utječe na maloljetničku

delinkvenciju adolescenata u BiH, ukoliko se kontroliraju važne suprotne teoretske pretpostavke i lične karakteristike. Teorijske i praktične implikacije rezultata bit će predmet diskusije.

Ključne riječi: niska samokontrola, maloljetnička delinkvencija, kriminološke teorije

ULOGA AKADEMSKE ZAJEDNICE U IZGRADNJI POLITIČKE I DRUŠTVENE SIGURNOSTI

Prof.dr.sc. Mirsad Abazović
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
mabazovic@fkn.unsa.ba

Mr.sc. Goran Kovačević
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
gkovacevic@fkn.unsa.ba

Kada raspravi o sigurnosti pristupimo ozbiljno, očito je u pitanju mnogo više od same epistemologije koja se pripisuje akademskoj zajednici. U pitanju je politička potencijalnost, jer ne postoji teorija društva koja nije politički motivirana. U slučaju epistemologije nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine, s aspekta političke i društvene sigurnosti, radi se o velikim političkim ulozima. Autori u ovom radu istražuju načine saznavanja o sigurnosti postavljajući nekoliko važnih pitanja: koliko smo pravedni u kreiranju okvira uvjerenja za koji držimo da je ispravan? Kako određujemo domen onoga što nazivamo znanjem o sigurnosti? Šta razdvaja stvarno znanje od običnog vjerovanja ili pogađanja? U radu se zastupa stav da je nauka stvarna u svakodnevnom životu i napominje se da moraju biti ispunjena dva uvjeta i to: Prihvatanje esencijalnog jedinstva teorije i prakse, a drugi, povezan, da su akademska analiza i generalizacija politički zadaci. Autori naglašavaju da su oni naučnici koji se bave sigurnošću u direktnoj vezi sa stvarnim svijetom u kojem vladaju uvjeti relativne nesigurnosti ili sigurnosti, tako da ideje akademske zajednice mogu doprinijeti recikliranju ili mijenjanju uvjeta egzistiranja u specifičnim okolnostima i to je dužnost koju naučnik mora prihvatiti ozbiljno.

Međutim, glavni aspekt ovoga rada jeste upućivanje na oprez po pitanju tvrdnji i navoda koje naučnici zastupaju, jer su vlade država primarno zainteresirane za moć, a ne istinu.

Ključne riječi: akademska zajednica, sigurnost, politička sigurnost, društvena sigurnost, politika, moć

POMIRENJE I NEPOMIRIVOST: PRIČE ONIH KOJU SU PREŽIVJELI RAT U BOSNI I HERCEGOVINI

Goran Bašić, PhD
Kraljevina Švedska
e-mail: goran.basic@soc.lu.se

U ovom članku analizirana su prepričana iskustva 27 osoba koje su preživjele rat 1990-tih u Bosni i Hercegovini. Jedan cilj članka je da se analiziraju markeri pomirenja i nepomirivosti, a drugi cilj je opisati uslove za pomirenje koji se aktualiziraju u pričama preživjelih. Interaktivna dinamika koja je vladala za vrijeme rata povezuje pitanje poslijeratnog pomirenja sa ratnim godinama. Priče o pomirenju, nepomirivosti i uslovima za pomirenje ne oblikuju se samo vezano za rat u cjelini nego se povezuju i sa sopstvenim postupcima i osobnim postupcima drugih tokom rata. Priče o pomirenju postaju polje za razne verbalne konfrontacije između nas i njih – posebno distanciranjem od djelovanja drugih (njih) tokom rata. U pričama intervjuisanih osoba nepomirivost dominira, ali se ujedno tvrdi de je pomirenje moguće ako se ispune određeni uslovi. Ti uslovi su između ostalog pravda za žrtve rata, da počinitelj prizna krivično djelo i pokaže snažne emocije (na primjer kajanje i sram).

Ključne riječi: pomirenje, nepomirivost, priče, emocije, uslovi pomirenja, sram, kajanje

SAVREMENI ASPEKTI OPERATIVNE KRIMINALISTIKE U REPUBLICI MAKEDONIJI

Doc. dr. sc. Atanas Kozarev
Evropski univerzitet, Skoplje
e-mail: atanas.kozarev@eurm.edu.mk

Prof. dr. sc. Aleksandra Stankovska,
Evropski univerzitet, Skoplje

Razvoj operativne kriminalistike, kao teoretski sistem znanja, principa i stavova, determiniran je razvojnom dinamikom kriminalistike i globalnim naučno-tehničkim i tehnološkim razvojem. Celokupnost ove razvojne dimenzije takođe je determinisana praktičnom potrebom za izgradnjom efikasnog modela preventivnog i represivnog kriminalističkog postupanja u borbi protiv savremenih oblika, pre svega organizovanog kriminala. U Republici Makedoniji postoji evidentna uzlazna linija u procesu modernizacije kriminalističkog postupanja, razvijanja novih kriminalističkih pravila i optimizacije operativnih delatnosti. Uticaj na nove trendove u operativnoj kriminalistici u Makedoniji imaju i savremeni normativni okviri, reforma bezbednosnog sektora i savremene bezbednosne pretnje i izazovi.

Ključne reči: operativna kriminalistika, kriminalističko postupanje, operativna delatnost

KRIMINALISTIKA I

POLICIJSKA PROFESIJA I STANDARDIZACIJA ZANIMANJA I KVALIFIKACIJE

Dr. sc. Zvonimir Dujmović
Visoka policijska škola, Zagreb
e-mail: dujmovic@fkz.hr

Prof. dr. sc. Ksenija Butorac
Visoka policijska škola, Zagreb
e-mail: kbutorac@fkz.hr

Mr. sc. Marijan Šuperina
Visoka policijska škola, Zagreb
e-mail: msuperina@fkz.hr

Hrvatski kvalifikacijski okvir kao instrument sustava kvalifikacija u Hrvatskoj omogućuje utemeljeno stjecanje, prohodnost i kvaliteta kvalifikacija, kao i povezivanje razina kvalifikacija u Republici Hrvatskoj s razinama kvalifikacija Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje (EQF) i Kvalifikacijskog okvira Europskog prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA) te posredno s razinama kvalifikacija kvalifikacijskih okvira u drugim zemljama. HKO prepoznaje skupove ishoda učenja kao kvalifikacije i stvara temelje za priznavanje prethodno stečenih formalnih, informalnih i neformalnih kompetencija. Modelni management javne uprave promatra upravljanje ljudskim potencijalima kao cjelovitu funkciju koja u sebi integrira sve mjere i aktivnosti vezane uz javnu upravu. Osiguravanje strateškog i planskog predviđanja potreba glede radnih mjesta i kompetencija postaje ključna točka sustava upravljanja. Potrebno je izraditi funkcionalnu mapu koja daje pregled tipova radnih aktivnosti unutar nekog sektora, npr. policije (npr. sprječavanje kršenja zakona, otklanjanje opasnosti, odgovor na kršenje zakona i kriminalističko istraživanje). Tipične funkcije policije su: prikupljanje, provjera i širenje informacija; odgovor na incidente, događaje i sudjelovanje u aktivnostima, operacijama; upravljanje i kontrola prometa; upravljanje i provođenje kriminalističkog istraživanja; provođenje antiterorističkih mjera; provođenje ovlasti uz primjenu sile, uključujući i oružane; sprječavanje i postupanje vezano uz IT kriminalitet; provođenje i procjenjivanje pregleda i procesa vezano uz ljude, vozila i dobra na granici. Funkcionalna mapa predstavlja temelj budućeg rada i omogućuje izradu nacionalnih standarda zanimanja. Profesionalizacija se može definirati kao ukupnost postupaka i akcija koje omogućavaju ovladavanje radnim situacijama određenog radnog mjesta, posla ili zanimanja. Na taj način ostvaruje se

vrednovanje kvalifikacije. Ono se obavlja uglavnom putem diplome, a isto tako i certifikatom ili priznavanjem kompetencija stečenih iskustvom.

Ključne riječi: policija, kvalifikacija, kompetencija, profesionalizacija, Hrvatski kvalifikacijski okvir

BEZBEDNOST DRUMSKOG SAOBRAĆAJA KAO FAKTOR RAZVOJA TURIZMA

Gordana Dobrivojević
**Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija Republike
Srbije**
e-mail: gdobrivojevic@yahoo.com

Zorica Kojčin
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
e-mail: kojcinz@yahoo.com

Mato Žarković
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
e-mail: mato.zarkovic@gmail.com

Savremeni turizam se smatra najvećom izvoznom industrijom. Prihodi koje ostvaruje turistički sektor u svetu naveli su mnoge države da u ovoj uslužnoj delatnosti potraže mogućnost povećanja neto deviznog prihoda i zaposlenosti stanovništva. Jedan od značajnih preduslova za razvoj turizma je i bezbednost drumskog saobraćaja i prateće infrastrukture. Iako je razvoj avio saobraćaja omogućio ekspanziju turizma i dostupnost dalekih destinacija, za putovanja u zemlje okruženja, ali i za putovanja po dalekim destinacionim zemljama, drumski saobraćaj i dalje ima izuzetan značaj. Kvalitetna putna mreža, prateća infrastruktura, saobraćajna i turistička signalizacija, predstavljaju jedan od prvih relevantnih elemenata koji zapažaju, kako putnici koji su u tranzitu, tako i turisti koji su se opredelili za konkretnu turističku destinaciju, a koji konkretnoj destinaciji može da obezbedi značajnu komparativnu prednost u odnosu na druge. S druge strane, brojne okolnosti koje stvaraju povećane rizike po sve učesnike u drumskom saobraćaju, a po turiste u još većoj meri, umanjuju konkurentnost inače atraktivnih turističkih destinacija. S obzirom da razvoj turizma utiče na mnoge sfere ekonomskog razvoja, turističke kompanije i vlade zemalja koje u ovoj uslužnoj delatnosti vide mogućnost ekonomskog razvoja, nastoje da urade što je moguće više kako bi drumski saobraćaj učinile bezbednijim za sve, pa i za turiste. U ovom radu sagledaćemo značaj i uzajamnu povezanost bezbednosti drumskog saobraćaja i razvoja turizma uz poseban osvrt na stanje u Republici Srbiji.

Ključne reči: bezbednost, drumski saobraćaj, razvoj turizma, Srbija

REFORMA VEŠTAČENJA U NOVOM MAKEDONSKOM ZAKONU O KRIVIČNOM POSTUPKU – NOVI EFIKASNIJI NAČIN DOKAZIVANJA ILI SAMO KOZMETIČKE PROMENE STAROG REŠENJA

Dr. sc. Nikola Mickovski
Fakultet za detektiva i bezbednost
FON Univerzitet, Skopje
e-mail: nikola.mickovski@fon.edu.mk

Dr. sc. Ivica Josifovic
Fakultet pravnih nauka
FON Univerzitet, Skopje
e-mail: ivica.josifovik@fon.edu.mk

Donošenje novog Zakona o krivičnom postupku predstavlja polaznu tačku nove linije razvoja makedonskog krivičnog procesnog prava, pri čemu Zakon objektivno uspostavlja novu vrstu krivičnog postupka čija je osnovna karakteristika potpuno napuštanje sudskog paternalizma u utvrđivanju postojanja i dokazivanje krivičnog dela i tradicionalnog shvatanja da sud može nepristrasno i objektivno da utvrdi materijalnu istinu. Postupak dobija stranačku fizionomiju, sa nastojanjem da postigne potpunu integraciju načela kontradiktornosti i proceduralne pravičnosti. Izmenjena uloga i ovlašćenja procesnih subjekata usloveli su suštinsku reformu sistema dokaznih sredstava, među kojima i veštačenje. Izmene ovog dokaznog sredstva su u smeru implementacije standarda koje uspostavlja član 6 EKLP i odgovarajuće sudske prakse Suda za ljudska prava u Strazburu, posebno za jednakost oružja procesnih stranaka. U ovom smeru ZKP predviđa uvođenje novog instituta - tehnički savetnici kao stručna lica iz registra veštaka koje stranke angažuju onda kada u toku postupka imaju potrebu za ekspertskom pomoći u opredeljenoj oblasti. Uloga ovih stručnih lica je da na zahtev stranaka prisustvuju pri veštačenju i da veštacima daju predloge ili zamerke u odnosu na veštačenje, koji se unose u izveštaj i mogu se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Ovaj rad ispituje mogućnost efikasne primene nove forme veštačenja iz aspekta otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela u sadašnjoj konstelaciji odnosa između aktera koji su involvirani u primeni ovog kriminalističkog sredstva i šta će to značiti na planu suzbijanja kriminaliteta. Osim toga, trud nudi i niz načina koji će poboljšati mogućnosti za efikasnije primene veštačenja kao samostalno dokazno sredstvo u krivičnom postupku.

Ključne reči: veštačenje, reforma, tehnički savetnici, dokazivanje, procesna jednakost

NORMATIVNI OKVIR PRAĆENJA I VREDNOVANJA KVALITETA RADA VEŠTAKA

Prof. dr. Milan Žarković
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
e-mail: mizarko@yubc.net

Doc. dr. Tanja Kesić
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
e-mail: tkesic8@gmail.com

Mr. Ivana Bjelovuk
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
e-mail: ivana.bjelovuk@kpa.edu.rs

U radu su obrađena pitanja normativnog određenja procedura praćenja i procene kvaliteta rada veštaka kroz predstavljajne aktuelnih rešenja prisutnih u krivičnoprocesnom i drugom relevantnom zakonodavstvu zemalja regiona (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srbije, Republike Hrvatske, Republike Makedonije i Republike Crne Gore). Uvažavajući neminovnost sve češće upotrebe veštačenja u postupku utvrđivanja pravno relevantnih činjenica u krivičnom i drugim sudskim postupcima, uz puno uvažavanje stava da kvalitet veštačenja umnogome zavisi od kompetentnosti veštaka i toga da se on, najpre obezbeđuje, adekvatnim definisanjem pretpostavki postupka izbora (imenovanja) veštaka, u radu smo posvetili pažnju različitim modalitetima permanentnog podsticanja, odnosno održavanja i provere ove kompetentnosti. Ovo, pre svega, kroz predstavljanje i analizu normativno definisanog okvira i za vođenje evidencija o angažovanju veštaka, za ocenu rada veštaka, za podnošenje primedbi na njegov rad i za njegovo kažnjavanje i razrešenje. Usporedna analiza rešenja prisutnih u predstavljenim zakonodavnim okvirima pokazala je da postoje brojne sličnosti u delu koji definiše pravila i procedure praćenja i vrednovanja rada veštaka, ali i na prisustvo ne malog broja razlika. Kritički osvrt autora poslužilo im je za opredeljenje u pogledu nedostataka, odnosno komparativnih prednosti pojedinih elemenata rešenja prisutnih u nacionalnim zakonodavstvima. Sve ovo uz ideju da se ona rešenja za koja se pokazalo da su u funkciji permanentnog preispitivanja i unapređenja kompetentnosti imenovanih veštaka promovišu kao standard dobre prakse.

Ključne reči: veštak, vrednovanje rada veštaka, kažnjavanje veštaka, razrešenje veštaka

KRIMINALISTIČKA OBAVEŠTAJNA ANALIZA U KORPORATIVNOJ BEZBEDNOSTI - STANJE I PERSPEKTIVE

Prof. dr. Neđo Danilović
Megatrend Univerzitet u Beogradu
e-mail: ndanilovic@megatrend.edu.rs

Prof. dr. Dragan Manojlović
Megatrend Univerzitet u Beogradu
e-mail: dmanojlovic@megatrend.edu.rs

Kriminalistička obaveštajna analiza se pojavila kao važna komponenta savremenih principa delovanja unutar korporativne bezbednosti, razume se, ne na prostoru Balkana, nego u razvijenim zemljama, što nije novost. Zaštita korporacija, njenih unutrašnjih resursa i spoljnjih interesa na kvalitetnim podacima je perspektiva za krimanlističku obaveštajnu analizu. Rezultati istraživanja u ovom radu ukazuju da primena, ne samo praktičnih znanja kriminalističke obaveštajne analize, već i njenog naučnog saznanja, pruža epistemološki orijentisanu kritiku tradicionalnih tehnika koje se preduzimaju u korporativnoj bezbednosti u vezi sa analizom izazova, rizika i pretnji u savremenom dobu. Da li se ona može i treba razumeti samo kao oblik korporacijske špijunaže, bilo kog aspekta, kao novi koncept u teoriji i praksi korporativne bezbednosti, kao konkurentska obaveštajna aktivnost, kao jedna od aktivnosti ili uključuje čitav spektar različitih metoda i tehnika, svrsishodnih i celishodnih aktivnosti koje se primenjuju integralno i u kontinuitetu unutar korporativne bezbednosti. Privatizacija obaveštajnih delatnosti kao nepovratni proces koji je pre nekoliko decenija zahvatio zapadnu hemisferu, u prvoj deceniji trećeg milenijuma prihvaćena je i u Evropi, u smislu da korporacije na nacionalnom i multinacionalnom nivou sistemski koriste kriminalističku obaveštajnu analizu ne samo radi sopstvene bezbednosti već i zbog konkurencije, a ništa manje i radi rasta i profita. Ona je postala resurs koji pomaže upravljačkom menadžmentu u korporacijama da donosi pravovremene i adekvatne odluke.

Ključne reči: kriminalistička obaveštajna analiza, korporativna bezbednost

POJAM OPERATIVNE KONTROLE I NJEN ODNOS SA KRIMINALISTIČKOM KONTROLOM

Mr. Denis Pijetlović

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS - CJB Doboj

e-mail: dennis@teol.net

Mr. Miro Duspara

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS - CJB Doboj

U literaturi koja se bavi naučnom disciplinom kriminalistika, te u radu i praksi policijskih službenika na suzbijanju kriminaliteta, veoma često se koriste termini "kriminalistička kontrola i operativna kontrola". Veoma rijetko, gotovo nikako, se pravi razlika u značenju - sadržaju ova dva pojma. Sadržajna razlika između operativne i kriminalističke kontrole zasniva se, u pravilu, na suštini definisanog pojma operativnog rada i svih drugih kriminalističko-operativnih radnji koje ulaze u sadržaj definicije kriminalističke operative. Definisanjem kriminalističke i operativne kontrole dolazi se do zaključka da je osnov kriminalističke kontrole postojanje opšte sumnje o vršenju kriminalne ili druge društveno opasne djelatnosti i predstavlja djelatnost koja se sastoji u praćenju i proučavanju kriminaliteta i drugih društveno opasnih pojava na određenoj teritoriji, u određenom vremenu i određenoj sferi života i rada sa ciljem da se otvore pretpostavke za brzo i efikasno otkrivanje krivičnih djela i počinitelaca. Dok je osnov operativne kontrole, takođe postojanje opšte sumnje u odnosu na vršenje krivičnih djela ili sumnje da određena lica vrše krivična djela, ali za razliku od kriminalističke kontrole, u okviru koje se preduzimaju kriminalističko-taktičke i tehničke radnje i mjere, u operativnoj kontroli se preduzimaju isključivo kriminalističko-operativne radnje i mjere koje ulaze u sadržaj kriminalističke operative, i koje svojom specifičnošću dobijaju poseban operativni karakter, koji ih izdvaja iz kriminalističke obrade i predstavlja osnovnu razliku između kriminalističke i operativne kontrole.

Ključne riječi: operativna kontrola, kriminalistička kontrola, odnos, krivično djelo

FORENZIČNO RAČUNOVODSTVO I FORENZIČNI RAČUNOVOĐA: NUŽNA ZNANJA I RJEŠENJA U BORBI PROTIV RAČUNOVODSTVENIH PREVARA

Doc. dr. sc. Haris Jahić
Ekonomski fakultet
Univerzitet u Sarajevu
e-mail adresa: haris.jahic@efsa.unsa.ba

Mr. sc. Ševala Isaković-Kaplan, viši asistent
Ekonomski fakultet
Univerzitet u Sarajevu
e-mail address: sevala.isakovic-kaplan@efsa.unsa.ba

Na računovodstvene prevare nije imuno nijedno privredno društvo u svijetu, bez obzira na veličinu, uspjeh u poslovanju, historijat, lokaciju ili djelatnost. U vrijeme recesije rizik od prevara u finansijskom izvještavanju dodatno raste. Najboljom borbom protiv prevara, generalno, smatra se ona borba koja onemogućava pojavu prevara. Nažalost, borbu protiv računovodstvenih prevara u BiH vode nadzorni organi u skladu sa svojim domenom djelovanja, a praksa širom svijeta pokazala je da je to ipak nedovoljna prevencija. Naime, savremena svjetska istraživanja, kao najefikasnije sredstvo u borbi protiv računovodstvenih prevara, vide u dosljednoj upotrebi tehnika forenzičnog računovodstva te znanja i vještina koje posjeduje forenzični računovođa koji treba biti glavni nosilac aktivnosti u borbi protiv ove vrste prevara. Cilj istraživanja ovog rada je sagledati karakteristike i rasprostranjenost računovodstvenih prevara u BiH, analizirajući zvanične statističke podatke pravosudnih institucija u BiH, uz prezentaciju relevantnih karakteristika forenzičnog računovodstva kao relativno mlade naučne discipline, ali nadasve korisne praktične vještine, te komparativni pregled uloge forenzičnog računovođe, kao novog zvanja računovodstvene profesije i drugih aktera u borbi protiv računovodstvenih prevara.

Ključne riječi: forenzično računovodstvo, forenzični računovođa, eksterni revizor, nadzorni organi, računovodstvena prevara

PRAKTIČNI ASPEKTI ZAŠTITE SVJEDOKA

Amra Hendo, dipl.kriminalist
Bosna i Hercegovina
e-mail: ahendo08@bih.net.ba

Muris Brkić, dipl.kriminalist
Bosna I Hercegovina
e-mail: petak17@yahoo.com

U savremenim krivičnim postupcima, bez obzira o kojem tipu postupka je riječi, uočava se potreba zaštite svjedoka, koji su unatoč napretku tehnologije ostali i predstavljaju nezamjenjiv izvor saznanja za kazneni postupak, a vrlo često i jedini «oslonac» optužbe, od trenutka počinjenja krivičnog djela, pa do donošenja presude. Unatoč brojnim promjenama na području krivičnog procesnog prava, mnogi teoretičari, ali i praktičari, svjedoke nazivaju «zaboravljenim dušama», jer se na tom području nije učinilo mnogo, a i zaboravljaju izreku da su svjedoci oči i uši pravde. Uz jačanje različitih «novih» oblika kriminaliteta, naročito organiziranog, a i na području “klasičnog”, naročito nasilničkog kriminaliteta, te krivičnih djela iz oblasti povreda ljudskih prava, prisutno je zastrašivanje svjedoka s ciljem izbjegavanja prijavljivanja krivičnih djela uopće ili ako su prijavljena, s ciljem sprječavanja davanja slobodnog iskaza svjedoka, što ima konačni cilj izbjegavanja osude počinitelja krivičnog djela. Uz navedeno, određene kategorije osoba zbog svojih psihičkih i fizičkih karakteristika, te učinka samog krivičnog djela, imaju potrebu za pojačanom zaštitom i diferenciranim postupcima prema njima od strane tijela krivičnog progona. Pojedine mjere zaštite svjedoka i svjedoka – žrtava u krivičnom zakonodavstvu su poznate kao opće mjere procesne discipline (pritvor) ili mjere posebnog načina ispitivanja svjedoka (kao što su djeca, žrtve silovanja, osobe sa problemima u komunikaciji i sl.), dok su neke druge mjere usmjerene na direktnu zaštitu novijeg datuma, a uključuju mjere koje nazivamo procesnim mjerama zaštite svjedoka, te mjere zaštite svjedoka izvan krivičnog postupka-programi zaštite svjedoka. Međusobna diferenciranost postupaka zaštite svjedoka, iako predstavljaju jedinstvenu cjelinu, proizlazi iz različitosti konkretnog «ugrožavanja» određenog svjedoka. Zaštita svjedoka, kao opći pojam za sve radnje, poduzima se temeljem načela razmjernosti.

Ključne riječi: svjedok, zaštita svjedoka, procesne mjere, program zaštite svjedoka

ULOGA I ZNAČAJ SAOBRAĆAJNO-TEHNIČKOG VJEŠTAČENJA

Mr. sc. Sana Softić
Bosna i Hercegovina
e-mail: sana.softic@live.com

Predmet ovog rada je saobraćajno-tehničko vještačenje. Saobraćajno-tehničko vještačenje predstavlja stručni nalaz vještaka iz oblasti saobraćaja i osnov je za pravilno utvrđivanje i adekvatno kvalifikiranje propusta učesnika saobraćajne nezgode. Vještak sačinjava nalaz i mišljenje na osnovu dostupne dokumentacije, pri čemu je neophodno da prethodno izvrši sve potrebne analize i na osnovu sprovedenih analiza iznese zaključke i svoj stav o nastanku i mogućnostima izbjegavanja saobraćajne nezgode. Da bi se mogao donijeti adekvatan zaključak neophodno je ispoštovati određenu proceduru i postupak vršenja analize podataka, pa je u cilju dobijanja što kvalitetnijih vještačenja neophodno utvrditi pravilnu proceduru u saobraćajno-tehničkom vještačenju. U radu se polazi od činjenice koliko je važno i neophodno što bolje obaviti vještačenje u cilju dobijanja što kvalitetnijeg nalaza i mišljenja. Relevantnost podataka je takođe naglašena, kao neophodna činjenica bez koje se ne može zamisliti uspješno saobraćajno-tehničko vještačenje. Nepotpuni i neprecizni polazni podaci, nepotpuna dokumentacija i sl. je ono na šta se mora posebno obratiti pažnja. Rezultati dosadašnje prakse pokazuju da se vještačenja često zasnivaju na nedovoljno kvalitetnim podacima, ali i to da je primjena takvih podataka neodgovarajuća, kao i njihova prezentacija u izvještaju vještaka.

Ključne riječi: saobraćajno-tehničko vještačenje, vještak, saobraćajna nezgoda

ZLOUPOTREBE U OBLASTI OSIGURANJA KAO POSEBAN VID PRIJEVARA

Dr. sc. Dina Bajraktarević
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: dbajraktarevic@fkn.unsa.ba

Doc. dr. sc. Marija Lučić-Ćatić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: mlucic@fkn.unsa.ba

Predrag Puharić, dipl. kriminalist
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: ppuharic@fkn.unsa.ba

U radu se razmatraju karakteristike zloupotreba u oblasti osiguranja koje su imale utjecaja na formiranje stajališta da je u pitanju poseban vid prijevara, što je imalo odraza i na pravnu regulaciji ove pojave. Specifična obilježja zloupotrebe osiguranja kao prijevara autori analiziraju iz krivičnogpravnog i građanskopravnog ugla. Mnogobrojnost prijevara u oblasti osiguranja je potakla detaljno ispitivanje povezanosti između njihove učestalosti i posebnosti ugovora o osiguranju kao *uberrimae fidei* ugovora. Nadalje, u radu je naročita pažnja posvećena rasvjetljivanju odnosa između industrije osiguranja i nadležnih državnih tijela u kontekstu otkrivanja i sankcioniranja prijevara u oblasti osiguranja, pri čemu je naglasak na identifikaciji aktualnih problema i predlaganju mogućih rješenja.

Ključne riječi: prijevara, zloupotreba osiguranja, osiguranička prijevara

Ivica Josifovic, PhD
Fakultet pravnih nauka
FON Univerzitet, Skopje
e-mail: ivica.josifovik@fon.edu.mk

Nikola Mickovski, PhD
Fakultet za detektiva i bezbednost
FON Univerzitet, Skopje
e-mail: nikola.mickovski@fon.edu.mk

Ugovor iz Lisabona, u članu 86 predviđa mogućnost uspostavljanja Kancelarije evropskog javnog tužioca. Cilj ove studije je da utvrdi neophodnost jednog takvog organa, imajući u vidu da je većina država članica tesno povezana sa nacionalnim pitanjima suvereniteta, ali imaju potrebu donošenja zakona u borbi sa prekograničnim kriminalom. Imenovanje jednoglasnom odlukom Saveta i saglasnost Parlamenta sa zadatkom istrage, krivičnog gonjenja i donošenje pred lice pravde, u saradnji sa Europolom, počinitelaca krivičnih dela protiv finansijskih interesa Unije, okvir su za ovu ustanovu, a utvrđen je dosta široko da bi stvorio instituciju sa određenim autoritetom. Pri tome se imaju u vidu razlike zemalja članica EU u pogledu položaja, statusa i ovlašćenja Evropskog javnog tužioca.

Studija objašnjava nekoliko rezultata o mogućnosti stvaranja takve kancelarije. Prvo, dok je mogućnost pod ugovorom, ne postoji obaveza da se stvori takvo telo. Drugo, to nije obični, već posebni zakonodavni postupak. Treće, rešenje o kakvom se, u stvari, modelu radi: centralizovanom ili decentralizovanom. Četvrto, član 86 ostaje otvoren u vezi sa pitanjem nadležnosti, da li da budu regulisana evropskim ili nacionalnim zakonom. U cilju postizanja praktičnog napretka, dva pitanja moraju biti rešena: pravni i politički problem u vezi sa odnosom članova 85 i 86 i pitanje koje je više fokusirano na efikasno korišćenje resursa istrage i tužilaštva. Zaključak ističe razmatranja autora o budućem formiranju Kancelarije evropskog javnog tužioca, prihvativši da je najbolje rešenje u stvaranju posebnog entiteta koji ima potrebu koegzistirati i sarađivati sa Evropravdom.

Ključne reči: Evropska unija, Ugovor iz Lisabona, tužilac, evropravda

DOKAZNI I OPERATIVNI ZNAČAJ MONITORINGA TEHNIČKIM SREDSTVIMA U REALIZACIJI KRIMINALISTIČKIH POSLOVA

Veljko Popara
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
e-mail: veljko.popara@Ministarstvo unutrašnjih poslova.gov.rs

Goran Protić
Ministarstvo odbrane Republike Srbije
e-mail: protic967@gmail.com

Ivan Žarković
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
e-mail: ivan.zarkovic@gmail.com

Napredak tehnologije u svim oblastima, pogotovo u oblasti elektronike i telekomunikacija, nova rešenja prisutna u krivičnoprocesnom i drugom relevantnom zakonodavstvu Republike Srbije, pa i ona koja predviđaju mogućnost nadziranja i lociranja lica osumnjičenih za izvršenje određenih krivičnih dela, uz upotrebu tehničkih sredstava, otvara i mogućnost korišćenja sistema za presretanje, lociranje i praćenje kretanja lica/objekata. Ovo, kako u cilju prikupljanja obaveštenja od značaja za sprečavanje i suzbijanje kriminaliteta, tako i u cilju obezbeđenja dokaza od značaja za rasvetljavanje i dokazivanje konkretne krivične stvari. Nažalost, nacionalni normativni okvir ne sadrži razrađen set odredbi kojima se preciznije regulišu brojna pitanja koja se u praksi primene pojedinih sistema svakodnevno nameću, a čije zanemarivanje uzrokuje manje ili više osnovane dileme i nedoumice. Pored ostalih izostale su i odredbe kojima se, uz predviđanje mogućnosti lociranja lica/objekata prilikom primene mere tajnog praćenja i snimanja, definiše značenje pojma lociranje. Uz analizu normativnog osnova i okvira primene različitih tehničkih sistema za monitoring, u radu će pažnja biti posvećena i brojnim drugim pitanjima njihove primene u sprovođenju kriminalističke obrade konkretnih slučajeva.

Ključne reči: globalni pozicioni sistem (GPS), globalni sistem za mobilnu komunikaciju (GSM), lociranje, tajno praćenje, ljudska prava, dokazi

KORUPTIVNA KAZNENA DJELA I PROBLEM DOKAZIVANJA S OSVRTOM NA NEKE POSEBNE DOKAZNE RADNJE

Barbara Herceg, dipl. iur.
Pravni fakultet u Osijeku
e-mail: bherceg@pravos.hr

Ivan Pakšić, struč. spec. krim.
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Polijska uprava osječko-baranjska
e-mail: ivan.paksic@gmail.com

Autori izlažu problem korupcije unutar represivnih metoda suzbijanja u vidu kaznenih djela koja su propisana hrvatskim Kaznenim zakonom. Radi usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s međunarodnim, a u cilju postavljanja učinkovitije osnove za prijavljivanje i procesuiranje počinitelja ovih kaznenih djela de lege ferenda, daje se prikaz novih odredbi koje se u Hrvatskoj primjenjuju od 1. siječnja 2013. S tim u vezi, pozornost se pridaje specifičnom problem, a to je otežano dokazivanje koruptivnih kaznenih djela. U tu svrhu koriste se tzv. posebne dokazne radnje od kojih značajniju vrijednost imaju uporaba prikrivenog istražitelja te simulacija davanja i primanja mita. Međutim, ovdje se javljaju sporna pitanja ulaska prikrivenog počinitelja u kažnjiv stadij, odnosno poticanje na počinjenje kaznenog djela i razgraničenje poticanja od djelovanja u okviru istražiteljskih ovlasti.

Ključne riječi: korupcija, kazneno djelo, dokazivanje, prikriveni istražitelj, simulacija, poticanje

KRIMINALISTIČKO I FINANSIJSKO ISTRAŽIVANJE KRIVIČNOG DELA „NEZAKONITO STICANJE I PRIKRIVANJE IMOVINE,,

Doc. dr. sc. Svetlana Nikoloska
Fakultet bezbednosti, Skoplje
e-mail: svetlananikoloska@hotmail.com
snikoloska@fb.uklo.edu.mk

Marijana Blazevska, Mphil
Fakultet bezbednosti, Skoplje
e-mail: marijana.blazevska@hotmail.com

Kriminalni čin “nezakonito sticanje i prikrivanje imovine” je promenjena inkriminacija u Krivičnom zakonu Republike Makedonije u 2009. godini, a prethodno je uvedena 2004. godine sa naslovom “prikrivanje porekla nesrazmerno stečene imovine”. Radi se o inkriminiranosti kriminalnog ponašanja koja se vrše od strane službenog i odgovornog lica u javnom preduzeću, javnoj ustanovi ili drugom pravnom licu koje raspolaže državnim kapitalom, suprotno zakonskoj dužnosti za prijavu imovine ili njenu promenu, da će lažni ili nepotpuni podaci o svojoj imovini ili imovini članova njegove porodice, koja u značajnim vrednostima, odnosno vrednostima velikih razmera, prevazilazi njegove zakonite prihode. Tada se za službeno ili odgovorno lice u javnom preduzeću, javnoj ustanovi ili za neko drugo pravno lice koje raspolaže državnim kapitalom, u zakonski propisanom postupku, utvrđuje da je tokom obavljanja funkcije ili dužnosti, to lice ili član njegove porodice, stekao imovinu znatne vrednosti ili vrednost velikih razmera, utvrđuje da daje lažne podatke ili prikriva njegove prave izvore. Teret dokazivanja je na osumnjičenom, koji ima zakonsku obavezu u postupku pred sudom dati prihvatljivo objašnjenje za poreklo imovine. Imovina koja premašuje prihode koje učinilac zakonito ostvaruje i za koje je dao lažne ili nepotpune informacije ili prikrije prave izvore svojih prihoda se konfiskuje, a ako njegova konfiskacija nije moguća, učiniocu će se oduzeti njegova druga imovina koja odgovara njenoj vrednosti. Imovina se konfiskuje i od članova porodice učinioca preko kojih je ostvarena i na koje se prenosi, ako je očigledno da nisu dali protivvrednost koja odgovara njegovoj vrednosti, kao i od trećih lica, ako ne dokažu da su za predmet ili imovinu dali protivvrednost koja odgovara njihovoj vrednosti. Reč je o posebnom krivičnom delu za čije izvršenje počinioci pribavljaju protivpravnu imovinsku dobit, a pri tome vrše više kriminalnih aktivnosti koje su specifične po načinu izvršenja, vremenu, prostoru i metodi kriminalne aktivnosti za zloupotrebu položaja u društvu. Za potpuno razjašnjenje krivičnog predmeta neophodno je sprovesti i finansijsko istraživanje u cilju pronalaženja, obezbeđivanja kriminalnih prihoda i omogućavanja njihove konfiskacije. U radu će biti analizovane zakonske odredbe kojima su predviđene mere i aktivnosti u krivičnoj i finansijskoj istrazi i biće data uputstva za izgradnju strategija za istraživanje ovih kriminalnih ponašanja.

Ključne reči: službeno lice, odgovorno lice, kriminalistička istraga, finansijska istraga, ilegalna dobit

UPOTREBA DIGITALNIH DOKAZA U PARNIČNOM POSTUPKU

Vitomir Boić, dipl. iur.
Zdravstveno veleučilište Zagreb
e-mail: vitomir.boic@zsvg.pravosudje.hr

Nenad Mojsović, dipl. iur.
Zdravstveno veleučilište Zagreb
e-mail: nenad.mojsovic@zvu.hr

Ivan Markotić, dipl. oec.
Veleučilište Velika Gorica
e-mail: ivan.markotic@vvg.hr

Zakon o parničnom postupku nema taksativno navedene dokaze koji bi bili relevantni za utvrđivanje određenih činjenica. Dokazna sredstva koja su predviđena Zakonom o parničnom postupku su: vještačenje, isprave, uviđaj, saslušanje svjedoka i saslušanje stranaka. Sva navedena dokazna sredstva, ovisno od slučaja do slučaja, imaju veću ili manju ulogu u dokazivanju istinitosti onoga što se pokušava dokazati. Sud slobodno ocjenjuje dokaznu snagu dokaznih sredstava, a to znači da su, makar prvotno, sva dokazna sredstva jednake dokazne snage. Postoji oboriva zakonska presumpcija o tome da javne isprave dokazuju istinitost onoga što se u njima potvrđuje ili određuje. Svjedoci kao dokazno sredstvo također nisu najsigurnije dokazno sredstvo. Digitalizacija predstavlja proces pretvaranja određenih podataka u digitalni oblik, a moguće je digitalizirati sve vrste gradiva, od teksta do audio i video zapisa. Tekstualno gradivo moguće je digitalizirati na više načina, npr. prepisivanjem, skeniranjem ili fotografiranjem digitalnim fotoaparatom. Vještačenje obavljaju vještaci koje određuje parnični sud, u situaciji kada je radi utvrđivanja ili razjašnjenja kakve činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže. Potrebno je učiniti zakonske promjene kako bi se vještačkom nalazu dala pravna snaga i izvan onog parničnog postupka u kojem je to vještačenje određeno, pa bi se na taj način brojni postupci u bitnome ubrzali. Da bi se dala takva dokazna snaga pojedinom vještačenju potrebno je da se nalazi i mišljenje vještaka izrađuju što objektivnije, sukladno najboljim stručnim znanjima pojedinog vještaka. Valja razmisliti o upotrebi modernih elektroničkih sredstava, a i digitalne tehnologije u parničnom postupku. Novelom Zakona o parničnom postupku omogućeno je da stranka koja predlaže izvođenje dokaza vještačenjem može predložiti osobu vještaka. O tome će se obavijestiti protivna strana na način da se ista može izjasniti o predloženom vještaku. Sud će odrediti predloženog vještaka ako se protivna stranka ne usprotivi predloženom vještaku. Sud ima mogućnost odrediti drugog vještaka ako ocjeni da složenost vještačenja to zahtjeva, odnosno ako ocjeni da je to potrebno radi sprječavanja stranaka da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati. Opisanim ostvareno je još u većoj mjeri raspravno načelo, kao dominantno načelo procesnog sustava, na način da je

omogućeno stranci koja predlaže izvođenje dokaza vještačenjem da predloži i osobu vještaka. Digitalna forenzika za sada se razvijala najviše u djelu kaznenog prava, no smatramo da je budućnost i u građanskom pravu gdje se također može uzeti kao dokaz digitalni zapis, no to otvara i neke druge probleme koje treba paralelno rješavati, a to su zaštita podataka, utvrđivanje autentičnosti teksta, kao i subjekta koji je eventualni digitalni zapis učinio. Digitalna forenzika može se podijeliti na: računalnu forenziku, forenziku mobilnih uređaja, mrežnu forenziku i forenziku baza podataka. Kao znanost, digitalna forenzika ima za cilj prikupljanje, čuvanje, pronalaženje, analiziranje i dokumentiranje digitalnih dokaza. Trebalo bi razmisliti o daljnjoj razradi elektroničkog potpisa i zaštiti istog, sve u cilju što veće autentičnosti digitalnih zapisa.

Ključne riječi: digitalni, dokazi, forenzika

KRIPTOGRAFSKE METODE ZAŠTITE PODATAKA

Doc. dr. sc. Mirsad Nuković
Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: dr.mirsadnukovic@yahoo.com

Ogromna ekspanzija Interneta i protoka informacija uopšte, nameće potrebu za prenosom što više podataka što većom brzinom. Takođe se u toj savremenoj komunikaciji nameće i drugi problem, sigurnost tih podataka koji se prenose mrežom. Od nivoa značaja podataka zavisi i nivo upotrebljenih tehnika i metoda zaštite. Tako su se vremenom i ta sredstva usavršavala i postajala sofisticiranija. U tu svrhu razvila se posebna naučna disciplina, kriptografija, koja se bavi izučavanjem metoda za slanje poruke u takvom obliku da je samo onaj kome je poruka namenjena može protumačiti. To je disciplina čiji se počeci pominju još kod Egpcana i starih Grka i vremenom se usavršavala. Posebnu ulogu imala je u Drugom svetskom ratu za skrivanje poruka u podmorničkom saobraćaju, a kasnije se pojavom prvih elektronskih računara razvila u vrlo složenu i naprednu disciplinu kriptovanja podataka, gde su uključene savremene matematičke metode. Autor se u ovom istraživačkom radu bavi pojašnjenjem nekih značajnijih metoda i algoritama kriptovanja podataka koji su se vremenom izdiferencirali i razvili u vrlo sigurne metode.

Ključne reči: zaštita podataka, kriptografija, računarske mreže, informacija, sigurnost, algoritmi

KRIVIČNOPROCESNI I KRIMINALISTIČKI PROBLEMI KORIŠĆENJA STALNIH INFORMATORA

**Prof. dr. Milan Milošević, redovni profesor
Fakultet za obrazovanje diplomiranih pravnika i diplomiranih
ekonomista za rukovodeće kadrove
u Novom Sadu (FORKUP)
e-mail: milanmilos@gmail.com**

**Dr. sc. Almin Dautbegović
Bosna i Hercegovina
e-mail: alep.ze@gmail.com**

Korišćenje stalnih informatora (saradnika, operativnih veza) je jedan od najčešćih i, po mnogo čemu, najdragocenijih metoda u suzbijanju terorizma, špijunaže, organizovanog kriminala, korupcije i drugih teških oblika kriminaliteta. Uprkos tome, ovo tradicionalno "oruđe" kriminalističke policije se bukvalno prećutkuje u našoj stručnoj literaturi, što po nekima proizlazi iz „shvatanja jednog vremena da se radi o tabu temi koju treba izbegavati u udžbenicima namenjenim široj publici“. U međuvremenu nije bilo ni stručnih rasprava o kriminalističkoj suštini i spornim aspektima ovog operativnog metoda koje bi, svojim sadržajem i kvalitetom, nadmašile savetovanje o informatoru, prikrivenom isledniku i agentu provokatoru koje je održano u Ohridu još 1993. godine. Šta više, u delu teorije se zagovarala i ideja potpune eliminacije korišćenja informatora. Iako ovakve ideje, s obzirom na značaj i prisustvo konspirativnih policijskih metoda u sadašnjosti i budućnosti, predstavljaju potpuni nonsens, u radu ćemo se osvrnuti na nacionalna i uporednopravna rešenja o angažovanju i korišćenju stalnih informatora i ukazati na uočene slabosti (pod)zakonskog normiranja ovog metoda. Najзад, ponudićemo i odgovore na neke konkretne dileme u vezi korišćenja stalnih informatora u Republici Srbiji i šire (provokacija na krivično delo, pretvaranje operativne dokumentacije u procesno validnu, zaštita informatora i dr.).

Ključne reči: policija, otkrivanje i dokazivanje kriminaliteta, informator, agent provokator, prikriveni islednik, krivično procesno pravo, kriminalistika

DOKAZIVANJE INDICIJAMA – ISTINE I ZABLUDE

Prof. dr. sc. Mile Matijević
Fakultet pravnih nauka
Univerzitet za poslovne studije Banja Luka
e-mail: mile.m@univerzitetps.com

Indicijalno dokazivanje predstavlja već tradicionalni institut koji ima svoje vrijednosti, ali i nedostatke u praktičnoj primjeni u procesu otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja krivičnih djela i činilaca. Policijska djelatnost polazi od prvih orijentaciono eliminacionih činjenica, koje imaju indicijalni značaj za dalji kriminalističko-operativni i istražni rad. U zavisnosti od kvaliteta prvih indicijalnih sadržaja, često će zavisi i dalji tok kriminalističke i krivično-procesne djelatnosti.

Teorija i praksa kriminalistike stalno ukazuje da je indicijalne činjenice kroz dalji tok kriminalističke istrage neophodno „oplemeniti“ pravno relevantnim kvalitetom, kako bi dobijeni osnov sumnje uspješno transformisao u osnovanu sumnju i time je kandidovao za buduću istinu.

U radu će se analizirati naučne i praktične karakteristike indicija i indicijalnog dokazivanja u kontekstu teorijske rasprave i praktične primjene. Posebno će se ukazivati na dobre, ali i negativne primjere iz kriminalističko- istražne prakse, sa ciljem da se stalno uočava i jasno definiše stvarna „dokazna“ vrijednost indicija, čime će se izbjeći nepotrebne zablude i štetne posljedice po kvalitet otkrivanja i dokazivanja u konkretnoj krivičnoj stvari.

U kontekstu rasprave teorijski i praktično će se dati osvrt na institut „in dubio praeo“, kao svojevrsna negacija dokazne vrijednosti indicija u sudskoj odluci.

Ključne riječi: indicije, otkrivanje, razjašnjavanje, dokazivanje, osnovi sumnje, osnovana sumnja, istina

KRIMINALISTIKA KAO PODRUČJE PROUČAVANJA

Doc. dr. sc. Marinko Kresoja
Internacionalni univerzitet Brčko Distrikt
e-mail: mbkresoja@gmail.com

Savremeno društvo i stalni uspon u naučno-tehničko tehnološkim dostignućima ukazuju na to da se u suprotstavljanju kriminalitetu sve više koriste mnogobrojne nauke, među kojima kriminalistika ima primarnu ulogu. Kao oblast proučavanja kriminalistika je temelj priprema, odnosno trebalo bi da bude, za svako lice koje ulazi u proces rada i delovanja u društvu uopšte. Demokratski procesi, privatizacija, tranzicija i globalizacija sve više stavljaju zahteve pred buduće službenike policije, carine, inspekcije, pravosuđa, banaka, osiguravajućih kuća, preduzeća, obrazovnih ustanova i svakog čoveka za poznavanje kriminalistike. Svaki student, koji namerava da se bavi suprotstavljanjem kriminalitetu, odmah će na početku svojih studija uočiti vezu između kriminalistike i njegovog budućeg zanimanja. Kriminalistika je multidisciplinarna i savremena nauka, koja na naučnoj i stručnopraktičnoj osnovi, uz pomoć savremenih metoda, pronalazi, proučava, prilagođava i usavršava aktuelne načine, postupke i metode u cilju otkrivanja i razjašnjavanja kriminalnih delikata, otkriva aktere istih, ako su nepoznati. Kriminalistika kao nauka i praksa koristeći savremene metode i sredstva u aktuelnim uslovima, prikuplja, analizira i obezbeđuje dokaze (materijalne i lične), sve s ciljem utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja. Sve je to neophodno radi uspešnog pokretanja, vođenja i okončanja krivičnog postupka, ali i radi sprečavanja vršenja krivičnih dela. Autor će u radu dati osvrt na preventivne i represivne kriminalističke metode i ukazati na značaj kriminalistike u teoriji i praksi, kriminalističke procedure i osvrt na potrebu razlikovanja predmeta nauke i objekta istraživanja kriminalistike. Pored osvrta na strukturu kriminalistike, veoma je značajno dati objašnjenje potrebe izučavanja podele kriminalistike na heurističku i silogističku. Zaključci i preporuke će inicirati potrebu za intenzivnijim proučavanjem kriminalistike na različitim obrazovnim ustanovama i institucijama.

Ključne reči: kriminalistika, kriminalitet, predmeti, objekti, istraživanja, nauka, preventivne i represivne metode, kriminalističke procedure, heuristička i silogistička

OBlici NADZORA I KONTROLE POLICIJE BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

Mr. sc. Halid Emkić
Policija Brčko Distrikta BiH
e-mail: sefkabineta-p@policijabdbih.gov.ba
halid.emkic@gmail.com

Savremeno demokratsko društvo sve više od države, kao subjekta i nosioca domaćeg i međunarodnog prava, iziskuje potrebu uspostavljanja sistema i mehanizama putem kojih se, do krajnjih granica, nadzire i kontrolira rad policije. Ovdje je potrebno imati u vidu, da je, pogotovo u novije vrijeme, država razapeta između poštivanja ljudskih prava, odnosno garancije individualnih sloboda i prava građanina i efikasne zaštite državnih interesa. Sve navedeno ima za potrebu da se kroz jasne procedure uspostave različiti oblici i mehanizmi nadzora i kontrole nad onim nosiocima ovlaštenja koji, u svom radu, primjenjuju prinudu – silu, kako bi je zakonito, pravilno i profesionalno primjenjivali i kako bi oni bili odgovorni za nezakonite i neprofesionalne postupke zloupotrebe svojih ovlaštenja. Svakako, takvi mehanizmi ne bi trebali da ometaju rad i efikasnost policije da se u svakom momentu na zakonit, pravilan i profesionalan način suprostavi svim oblicima ugrožavanja bezbjednosti u državi. Zakonito, pravilno i profesionalno izvršavanje policijskih poslova i radnih zadataka i odgovornost za izvršavanje predstavljaju osnovno pitanje današnjeg ustroja i rada policijskih organizacija i agencija za provedbu zakona. Ovim radom ćemo ukazati na karakteristike nadzora i kontrole Policije Brčko distrikta BiH, koji se provode i uspostavljaju, kako na strateškom i operativnom, tako i na taktičkom nivou rada i postupanja, odnosno izvršavanja policijskih poslova i zadataka.

Ključne riječi: policija, ljudska prava, nadzor, kontrola

PRIVATNI ISTRAŽITELJ U KRIVIČNOM POSTUPKU U BOSNI I HERCEGOVINI – PERSPEKTIVE

Doc. dr. sc. Haris Halilović
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: hhalilovic@fkn.unsa.ba

Doc. dr. sc. Jasmin Ahić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: jahic@fkn.unsa.ba

Mr. sc. Goran Kovačević
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: gkovacevic@fkn.unsa.ba

Institut privatnog istražitelja (detektiva) poznaje danas veliki broj država s različitim pristupom u pravnom definiranju njegovih ovlaštenja. Navedeni se pravni okvir njegovih ovlaštenja kreće od dopuštanja njegova učešća u krivičnim istragama sa stanovitim ograničenjima, dopuštanja njegova učešća u krivičnim istragama, no izričito u granicama krivičnog gonjenja po privatnoj tužbi i, na kraju, potpunog pravnog onemogućavanja ovom subjektu da učestvuje u krivičnoj istrazi. Autori u radu razmatraju aktuelno stanje po ovom pitanju u Bosni i Hercegovini kao i moguće perspektive adekvatne implementacije ovog instituta u sistem krivičnog pravosuđa Bosne i Hercegovine. Značajnu pažnju autori posvećuju i uporedno-pravnim rješenjima, te iskustvima drugih država na području privatno-istražiteljskih poslova u postupcima pred sudom.

Ključne riječi: privatni istražitelj, krivični postupak, prikupljanje dokaza

TRGOVINA ŽENAMA NA KOSOVU

Driton Muharremi
AAB Univerzitet u Prištini
e-mail: driton_muharemi@hotmail.com

Autor analizira problematiku trgovine ljudima na području Kosova, s posebnim fokusom na trgovinu ženama u periodu od 1999. godine do sada. Imajući u vidu svu specifičnost sigurnosnog stanja u cijeloj regiji Jugoistočne Europe, osobito iscjepkanost sigurnosnog prostora i ograničene mogućnosti adekvatnog sigurnosnog angažiranja, autor pokazuje da je Kosovo suočeno sa velikim ekonomskim i društvenim izazovima i da spada među najsiromašnija područja Europe. Ovakvo stanje je karakterizirano velikom stopom nezaposlenosti, siromaštva, korupcije, a specifičnost Kosova se ogleda i u demografskoj slici, gdje podaci pokazuju da je preko 50% stanovništva starosne dobi ispod 24 godine. Ovakvi ekonomski i društveni trendovi pogoduju razvoju organiziranog kriminala i trgovine ženama kao jednog od oblika istog. Na osnovu istraživanja autor je utvrdio da trgovina ljudima na Kosovu ima i određene specifičnosti u odnosu na prihvaćena naučna shvatanja ovog fenomena. Dakle, u većini identificiranih slučajeva „trgovci“ ne ograničavaju slobodu kretanja i ne koriste nasilje nad žrtvama trgovine ljudima. S aspekta pojavnosti žene se, kao žrtve trgovine ljudima, najviše eksploatiraju za prostituciju dok su drugi oblici iskorištavanja, kao što su ropstvo, prinudni rad i trgovina organima, rjeđa pojava. Također se, na osnovu podataka dostupnih u ovom radu, može reći da je Kosovo općenito mjesto porijekla, destinacije i tranzita žena žrtava trgovine ljudima. Unutar rada se analizira i formalni i institucionalni okvir sprječavanja trgovine ljudima.

Ključne riječi: trgovina ljudima, policija, prostitucija, tranzicija, sigurnost

SIGURNOSNE STUDIJE I

PRIMENA PRINCIPA ORGANIZACIJE I METODIKE KRIMINALISTIKE U ZAŠTITI NACIONALNE BEZBEDNOSTI

Mr. sc. Aleksandar R. Ivanović
Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: a.ivanovic@uninp.edu.rs

Branko Munižaba
Advokatska kancelarija Branko Munižaba
e-mail: brankodm@yahoo.com

Sa promenama u shvatanju pojma nacionalne bezbednosti kao i poimanju bezbednosnih izazova, rizika i pretnji, javlja se potreba za kritičkim razmatranjem i analizom zaštite nacionalne bezbednosti u savremenim uslovima. Autori ističu da se u današnje vreme kao ključni činioci ugrožavanja nacionalne bezbednosti javljaju pojedini oblici kriminalnog ispoljavanja, tj. da je kriminal, pre svega politički kriminal i organizovani kriminal u oblasti klasičnog, privrednog, političkog ili ekološkog kriminaliteta, jedan od ključnih faktora ugrožavanja, a njegovi nosioci ključni subjekti ugrožavanja nacionalne bezbednosti. S tim u vezi autori zaključuju da je suprotstavljanje navedenim oblicima kriminala, tj. njihovo sprečavanje i suzbijanje, jedna od ključnih delatnosti na polju zaštite nacionalne bezbednosti, te da u tom cilju, posebnu pažnju treba posvetiti upravo primeni kriminalističkih metoda, mera i sredstava u zaštiti nacionalne bezbednosti. U tom smislu, autori u radu analiziraju na koji način se primena kriminalističkih metoda, mera i sredstava reflektuje na nacionalnu bezbednost jedne zemlje, tj. na željeno stanje nacionalne bezbednosti, nudeći konkretne predloge za unapređenje organizacije i metodike primene kriminalistike u sklopu sistema nacionalne bezbednosti.

Ključne reči: kriminalistika, bezbednost, nacionalna bezbednost, prevencija, represija

NEKE DILEME OKO IMENOVANJA I DEFINISANJA NAUKE O BEZBEDNOSTI (ASFALIALOGIJE)

Prof. dr. sc. Cane Mojanoski
Fakultet za bezbednost, Skopje
e-mail: mojanc@gmail.com

Predmet rada su neka pitanja povezana sa konstituisanjem asfalialogije (asfalia-bezbednost; logia- nauka), odnosno nauke o bezbednosti. Naime, ako se nauka koja se bavi proučavanjem društva naziva sociologija, politikom - politologija, ekonomskih pojava - ekonomija, ratom - polemologija, odbrane - defendologija, kako se onda naziva nauka koja se bavi proučavanjem bezbednosnih pojava, procesa i odnosa? Da li je ime te nauke bezbednologija, bezbednosna (bezbedonosna) nauka, bezbednosne studije, sekjuritologija, asfalialogija ili nešto drugo? U radu se aktuelizira rasprava oko razlikovanja bezbednosti kao delatnosti, kao područja naučnog interesa i imenovanja nauke koja se bavi naučnim promišljanjem i otkrivanjem naučnih zakona i zakonitosti u oblasti bezbednosti. Za ove dve stvari najčešće se upotrebljavaju pojmovi bezbednost i bezbednosna nauka ili u množini nauke.

Ključne reči: bezbednost, bezbednosne nauke, asfalialogija, bezbednosne studije, filozofija bezbednosti, metodologija asfalialogije

DEMONTAŽA BEZBEDONOSNIH KAPACITETA NACIONALNE DRŽAVE KAO POSLEDICE KRIZE NJENOG UPRAVLJANJA

Ljubiša Despotović
Institut za političke studije, Beograd
e-mail: despotlj@stcable.net

Osnovna suština aktuelnih globalizacijskih procesa usmerena je ka demontaži ključnih institucionalnih kapaciteta moderne nacionalne države. U ovom radu će osnovna analiza biti usmerena na procese dekomponovanja i demontaže bezbedonosnih kapaciteta nacionalne države. Procesi posvemašne globalizacije postali su do te mere sveobuhvatni i intezivni, osobito u poslednje dve decenije, da izvan svog širokog obuhvata nisu ostavili po strani gotovo nijedan segment naših kolektivnih i individualnih egzistencija. Jedan od najsnažnijih sektora devastacije i razgradnje nacionalne države zahvatio je njenu institucionalnu sferu, dovodeći u pitanje svojim radikalizmom i legitimacijsku osnovu same države kao i njenih demokratskih kapaciteta. Koncept moderne nacionalne države (konstitucionalna i demokratska država) nastao je još u devetnaestom veku, da bi svoj vrhunac doživeo u modelu tzv. države blagostanja u drugoj polovini dvadesetog veka. Ovaj model moderne države biće otvoreno napadnut i osporavan u procesima globalizacije i radikalnog nametanja koncepta neoliberalne organizacije ekonomije i političkog ustrojstva države. Aktuelni trendovi globalizacije dokazivali su svoju snagu najviše u procesima denacionalizacije, kako ekonomsko-finasijskog karaktera tako i u segmentu deteritorijalizacije, desuverenizacije države i blokade njenog bezbedonosnog sektora. Tome će se takođe u značajnom segmetu pridružiti i procesi deindustrijalizacije, depopulacije, pa čak i depersonalizacije individua. Ideologija globalizma pošla je od stava da je koncept tradicionalne države prevaziđen i da ga treba zameniti novim oblicima transnacionalnih i regionalnih asocijacija i struktura. Time se otvorio problem tzv. krize upravljanja nacionalnom državom. Da bi se stvorio prostor za uticaj i delovanje novih transnacionalnih struktura koje su svesno globalizovale percepciju nekih od inače prisutnih međunarodnih problema (terorizam, kriminal, klimatske promene, ekonomske i finansijske krize i sl.). Podsticani su procesi demontaže i razgradnje institucionalnih kapacita nacionalnih država koje su dovođene u poziciju nemogućnosti efikasnog delovanja a ponekad i potpune blokade. Ovaj koncept imao je za cilj da izvrši tzv. delegitimizaciju, kako institucija demontažom njihovih organizacionih i funkcionalnih kapaciteta, tako i političkih elita na nacionalnom nivou koje u novonastalim okolnostima nisu bile sposobne da preko takvih razorenih institucija odgovore potrebama rešavanja nagomilanih egzistencijalnih problema svojih građana. S jedne strane, politička elita na nacionalnom nivou gubila je svoj predizborni legitimitet jer, zahvaljujući razorenim institucionalnim kapacitetima države, nije bila u poziciji da realizuje svoja predizborna obećanja ali ni, s druge strane, obavezne zakonske standarde koji su i dalje ostali obavezujući okvir njenog

delovanja. Tako se ubrzano krunio legitimacijski osnov političke vlasti i stvarala potreba da se nastali vakum institucionalne neefikasnosti prevlada sve izraženijim intervencionizmom međunarodnih organizacija globalizovanog poretka svetske moći. Nekada standardno dobar institucionalni okvir države urušen je, u prvom koraku, finansijskim i ekonomskim krizama, te procesima ubrzane deindustrijalizacije. U drugom koraku otvorena je kriza njihovog efikasnog upravljanja na nacionalnom nivou. Nacionalna države postala je tako razvaljena zajednica koja nije bila u stanju da odgovori osnovnim bazičnim potrebama svojih građana ne samo u segmentu njihove bezbednosti (unutrašnji i spoljni aspekt bezbednosti). Institucionalna blokada i neefikasnost najčešće je rešavana zahtevima transnacionalnim strukturama tražeći da one preuzimajući deo državnog suvereniteta preuzmu i inicijativu u rešavanja nastalih problema. Razlika u praktikovanju ovakvih metoda delovanja najčešće je zavisila od predmetnog područja - regiona i stanja rastrojstva same države.

Ključne reči: nacionalna država, bezbednost, institucije, globalizacija, kriza upravljanja

ULOGA ŽANDARMERIJSKIH POLICIJSKIH SASTAVA U SISTEMIMA BEZBEDNOSTI NEKIH EVROPSKIH ZEMALJA

Doc. dr. sc. Tomislav Radović
Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: radovic.tomislav@yahoo.com

Uz druge osnovne funkcije države u svakoj državnoj zajednici odbrambeno-zaštitna funkcija garancija je normalnog odvijanja života građana. Bez ostvarivanja ove funkcije nema ni bezbednosti društva, te je organizacija odbrane države imanentna svim sistemima bezbednosti. Sisteme bezbednosti u modernom društvu karakteriše složena, raznolika i razgranata organizacija, u kojoj posebno mesto pripada službama bezbednosti. Subjekat sistema bezbednosti koji je, istorijski gledano, najčešće menjao svoje organizacione oblike je policijski sistem, a za naučnu obradu, između ostalih tema iz ove oblasti, interesantno je sagledati mesto i ulogu žandarmerijskih službi u okviru različitih policijskih organizacija na evropskom kontinentu. U današnje vreme, žandarmerijske jedinice čine elitne delove policije u Franskoj, Italiji, Španiji, Belgiji i u nekim drugim zemljama. Ovaj rad predstavlja pokušaj i skroman doprinos da se uoče neke specifičnosti žandarmerijskih formacija u pojedinim državama, kao specijalizovanih policijskih jedinica i delova različitih policijskih sistema.

Ključne reči: sistem bezbednosti, policija, žandarmerija, organizacija, funkcija

POSEBNE ODBRAMBENO-BEZBEDNOSNE POTREBE I INTERESI EVROPSKE UNIJE I POJEDINAČNE ODBRAMBENO-BEZBEDNOSNE POTREBE I INTERESI NJENIH ČLANICA U OKVIRU NATO-a

Temelko Risteski
Univerzitet FON, Skopje
e-mail: temelko_mkd@yahoo.com

Anita Gligorova
Univerzitet FON, Skopje
e-mail: anita.gligorova@fon.edu.mk

NATO i Evropska unija su dve potpuno različite asocijacije država. NATO je odbrambeno- bezbednosna asocijacija država Evroatlanskog regiona, a Evropska unija je političko-ekonomska asocijacija evropskih država koja je na putu da se transformiše u čvrsti savez država konfederativnog, a kasnije i federativnog tipa. Nema sumnje da Unija ima svoje posebne odbrambeno-bezbednosne potrebe i interese i da će ih u budućnosti imati još više. Za njihovo ostvarivanje Unija će svakako izgraditi svoj odbrambeno-bezbednosni sistem. Tada će nestati potreba za participacijom Evropskih država u NATO-u, kao globalnom odbrambeno-bezbednosnom sistemu u kome glavnu ulogu igraju SAD, kao globalna velesila. Svaka država članica Unije ima svoje pojedinačne odbrambeno-bezbednosne potrebe i interese koji su bliži odbrambeno-bezbednosnim potrebama i interesima Unije nego odbrambeno-bezbednosnim potrebama i interesima NATO-a kao celine. U radu će biti analizirane odbrambeno-bezbednosne potrebe i interesi Evropske unije i njenih članica u odnosu na NATO, kao odbrambeno-bezbednosne asocijacije država evroatlanskog regiona sa aspekta dijalektičkog odnosa između opšteg, posebnog i pojedinačnog i sa aspekta dijalektičkog principa razvojnosti, sa ciljem da se sagleda odbrambeno-bezbednosna struktura Evropske unije u budućnosti i budućnost NATO-a, s obzirom na budući razvoj integracionih procesa u okviru Unije, a u vezi sa tim i razvoj njenih odbrambeno-bezbednosnih potreba i interesa.

Ključne reči: odbrana, bezbednost, potreba, interes, sistem, asocijacija

ZNAČAJ MEĐUNARODNE POLICIJSKE SARADNJE I SAVREMENIH POLICIJSKIH SLUŽBI U BORBI PROTIV SVIH OBLIKA MEĐUNARODNOG KRIMINALITETA

Mr.sc. Fuad Džaka
Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
Direkcija za koordinaciju policijskih tjela Bosne i Hercegovine
Sektor za međunarodnu operativnu policijsku saradnju Interpol
Sarajevo
e-mail: fuad.dzaka@dkpt.gov.ba

U radu pod nazivom: „Značaj međunarodne policijske saradnje i savremenih policijskih službi u borbi protiv svih oblika međunarodnog kriminaliteta,“ izraženo je kriminološko stanovište o nekim faktorima kriminaliteta koji utiču na stvaranje povoljnog kriminalnog ambijenta i omogućavaju porast teških oblika međunarodnog kriminaliteta, što u većoj mjeri utiče na brži razvoj i ekonomski prosperitet većeg broja zemalja, pogotovo onih u tranziciji kao što je naša zemlja, te narušavanja sigurnosnog ambijenta. U nastojanju da se odgovori na ovaj izazov, borba protiv međunarodnog kriminaliteta ne bi imala značaj bez učešća savremenih policijskih službi čiji djelokrug rada počinje na lokalnom, a završava na međunarodnom nivou, odnosno na efikasnoj međunarodnoj saradnji. U radu se analizira uloga Interpola i Europolu u kontekstu savremenih policijskih službi, koje imaju za cilj suzbijanje teških oblika međunarodnog kriminaliteta, daje se akcenat na primjenu savremenih informativnih i drugih tehnologija i metoda, te se ukazuje na značaj međunarodne policijske operativne saradnje. U radu se koristi statističko-analiitička metoda, komparativna metoda, analiza sadržaja i metod introspekcije. Komparativnom analizom urađenom na osnovu dostupnog materijala, uočava se da se u strukturi kriminaliteta naglašava transnacionalni organizovani kriminal pogotovo tipa mafije. Na kraju rada daje se zaključak koji se odnosi na činjenici da koncept borbe protiv teških oblika kriminaliteta karakterizira nova strategija, koja daje snažan naglasak na analitički rad i na koncepciju dugoročnog prikupljanja informacija od strane savremenih policijskih službi. U tom kontekstu savremene policijske službe kroz analitički rad imaju mogućnost da dođu do spoznaje novih oblika kriminaliteta, te nešto konkretnije strukture istog. Shodno navedenom dolazi se do glavnog zaključka da samo kontinuiranom ili intezivnijom međunarodnom operativnom policijskom saradnjom, primjenom instituta zajedničkih međunarodnih istraga, novih policijskih metoda i informativnih i drugih tehnologija, mogu se stvoriti efikasniji mehanizmi za suzbijanje i smanjenje stope svih oblika međunarodnog kriminaliteta.

Ključne riječi: savremene policijske službe, međunarodna policijska saradnja, međunarodni kriminalitet, strategija

FOKUS I LOKUS OBAVJEŠTAJNIH STUDIJA U SAVREMENIM UVJETIMA

Dr. sc. Maid Pajević
Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova
Ministarstvo sigurnosti BiH
e-mail: maid.pajevic@aepm.gov.ba

Obavještajna teorija je temeljni dio strukture obavještajnih, odnosno sigurnosnih studija. Obavještajne teorije imaju fundamentalnu ulogu kako u svakodnevnom životu, tako i u nauci. Obavještajne teorije pokušavaju, između brojnih zadaća, dati odgovor na pitanje kako obavještajna djelatnost može doprinijeti preveniranju prijetnji i rizika, te obezbijediti prihvatljiv i zadovoljavajući sigurnosni standard. Bitno je ukazati na način na koji obavještajne studije napreduje posredstvom prevazilaženja jednih i nastanka dugih, savremenijih obavještajnih teorija. Obavještajne teorije nastaju u vremenu, tačnije u datim historijskim okolnostima i predstavljaju reper za razumijevanje svijeta koji nas okružuje u datim društveno-historijskim okolnostima i na dostignutom nivou naučnog razvoja. Proces smjenjivanja obavještajnih teorija nije nužno progresivan, a svakako nije ireverzibilan. Obavještajne teorije povremeno bivaju odbačene nakon čega se mogu vratiti u naučni prostor i ponovo postati relevantne. Autor u članku daje prikaz nekoliko savremenih obavještajnih teorija. Svaka od njih počiva na drugačijim pretpostavkama i nudi drugačiji pogled na obavještajni fenomen (kapital). Poznavanje tih teorija predstavlja prednost u potpunijem i adekvatnijem tumačenju, u užem smislu riječi, obavještajnog procesa, a u širem, društvenih i političko-sigurnosnih odnosa.

Ključne riječi: sigurnost, obavještajne studije, obavještajne teorije i *intelligence*

NEDOVRŠEN POSAO – NATO OSTAVLJA AFGANISTAN U ATMOSFERI NESIGURNOSTI

Goran Karanović, dipl.iur.
Pravni fakultet
Sveučilište u Mostaru
e-mail: gorankaranovic@gmail.com

Svijet i dalje svjedoči gotovo svakodnevnim terorističkim napadima, eksplozijama i izvješćima o mrtvima u Afganistanu. Dok ovu kompleksnu državu i njeno fragmentirano društvo potresa nasilje, korupcija, bezakonje i atmosfera nesigurnosti NATO savez povlači najveći broj svojih snaga te drastično mijenja svoju ulogu u toj i dalje jako nestabilnoj državi. Strategija dogovorena u Lisabonu 2010, isplanirana u Chicagu 2012. godine znači prenošenje odgovornosti za uspostavljanje i održavanje sigurnosti u zemlji na Oružane snage Afganistana, te povlačenju najvećeg dijela svojih vojnika do kraja 2014. godine. Vojsku Afganistana obučavaju NATO stručnjaci. Ostati će joj i znatna količina opreme, naoružanja i zračne podrške. Ali i veliki sigurnosni problemi. Za vrijeme dok se radi tranzicija NATO traži najbolje načine kako se povući iz Afganistana. Povlačenje će koštati između pet i šest milijardi dolara i samo po sebi nije jednostavno. Nema izravnog izlaza na ocean. NATO analizira i povlačenje Sovjetskih trupa iz te zemlje 1989. Kroz ovaj rad ću analizirati trenutnu situaciju u Afganistanu kao nestabilnoj mladoj demokraciji koja je na konstantnom rubu eskalacije sukoba, u kojoj je i dalje prisutna atmosfera nesigurnosti, napadi pobunjenika, teroristički činovi i smrtni slučajevi skoro svakodnevni, korupcija i slabo sprovođenje zakona vežu ruke ozbiljnijem zavođenju reda; a u kontekstu povlačenja NATO snaga i upitne spremnosti domaće vojske. I sami NATO dužnosnici priznaju da niko ne može predvidjeti šta će se dogoditi s Afganistanom nakon što NATO trupe prepuste vodeću ulogu domaćim snagama te određena izvješća ne kriju zabrinutosti od mogućeg izbivanja građanskog rata ukoliko domaće snage ne budu u stanju očuvati red u toj državi. Kroz rad ću koristiti više metoda istraživanja, a posebno normativnu, povijesnu, usporednu i sociološku metodu, uz pomoćne podesnih tehnika kao što su metode deskripcije, analize i sinteze, klasifikacije i sistematizacije, induktivno-deduktivne metode itd.

Ključne riječi: Afganistan, NATO, povlačenje, ISAF, Chicago summit, terorizam, sigurnost

„NEVIDLJIVE“ POSLJEDICE OPSADE (1992–1995) I ODBRANE (1992–2012) SARAJEVA

Doc. dr. sc. Zemir Sinanović
Univerzitet u Sarajevu
Univerzitet u Zenici
e-mail: sinanovic_zemir@hotmail.com

Cilj je ukazati na problem posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) i samoubistava u Bosni i Hercegovini, sa fokusom na sarajevsku traumatsku priču 1992–1995 (–2012.) i njene nevidljive rane. Rezultati naučnih istraživanja pokazuju da svako ko je bio u Sarajevu ima određene posljedice (sa umjerenim simptomima koji se kontroliraju), manji broj ima neke manifestne simptome, ali ima i onih koji imaju komplicirani oblik PTSP-a. Na drugoj strani, oni koji su držali Sarajevo u opsadi, prema povjerenim pričama, imaju noćne košmare praćene teškim i dugim neprospavanim noćima i krikovima žrtava, a prema rezultatima istraživanja većina ih je oboljela od posttraumatskog stresnog poremećaja, usljed čega su mnogi počinili i samoubistvo. Stope samoubistava u Republici Srpskoj 1992–2005 su visoke i kritično visoke, što je alarmantan podatak, ne samo za bosanskohercegovačko društvo i državu, već i za Svjetsku zdravstvenu organizaciju. Odgovor za visoke i kritično visoke stope samoubistava u Republici Srpskoj, posebno za kritično visoke stope samoubistava kod demobiliziranih boraca Vojske Republike Srpske (37,2), treba tražiti (i) u činjenici da su pripadnici Vojske Republike Srpske bili (i) nosioci planiranja, naređivanja i izvršavanja brojnih ratnih zločina (izrečena im je ukupno 1.761 godina zatvora), a njih 19.473 (i) za zločin genocida nad Bošnjacima. Naredba ratnog zločinca Ratka Mladića, izdata početkom maja 1992. godine, potčinjenim oficirima, od kojih se rezolutno traži da bombardiraju stambene četvrti Sarajeva sve dok tamošnjem stanovništvu „ne razvuče pamet“ najilustrativniji je primjer do kojih razmjera ljudski zločin može dosezati. U periodu agresije na Bosnu i Hercegovinu, tačnije od 01. 01. 1992. do 31. 12. 1995. godine, na području Sarajeva u opsadi registrirano je 176 samoubistava. U poslijeratnom periodu, od 01. 01. 1996. do 31. 12. 2005. godine, na području Kantona Sarajevo registrirano je 468 samoubistava. Sarajevo, ipak, bilježi mali broj samoubistava, u odnosu na to koliko se (naučno) očekivalo. Tačnije, prisutan je nesrazmjer između obima i jačine traume kroz koju je prolazilo stanovništvo Sarajeva u opsadi i broja izvršenih samoubistava.

Ključne riječi: opsada, odbrana, posttraumatski stresni poremećaj, samoubistvo

POJAM I DEFINICIJA TRANSNACIONALNOG ORGANIZIRANOG KRIMINALA

Prof. dr. sc. Sakib Softić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: ssoftic@fkn.unsa.ba

Ovaj članak se bavi definiranjem transnacionalnog organiziranog kriminala. Za sada ne postoji jedna sveobuhvatna općeprihvaćena definicija transnacionalnog organiziranog kriminala. Razlog za to je dinamičnost i složenost ovog fenomena koji stalno obogaćuje vlastite pojavne oblike idući korak ispred onih koji ga pokušavaju definirati i suzbiti. Autor je istražio i analizirao pokušaje definiranja ovog fenomena u međunarodnoj krivičnopravnoj literaturi kao i relevantnim međunarodnim krivičnopravnim dokumentima. Nauka međunarodnog krivičnog prava nastoji prepoznati neke njegove zajedničke osobine. Radi se o kriminalnim aktivnostima koje čine organizirane kriminalne skupine radi stjecanja finansijske koristi a ova djela imaju na neki način prekogranične efekte. Konvencija Ujedinjenih nacija o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala također ne sadrži definiciju transnacionalnog organiziranog kriminala niti sadrži popis krivičnih djela koja spadaju u ovu grupu. Umjesto toga ona definira organiziranu kriminalnu grupu i propisuje uslove koji moraju biti ispunjeni da bi djelo bilo transnacionalne prirode. Ovaj članak predstavlja mali doprinos razumijevanja problema i utvrđivanju zajedničkih elemenata za jednu sveobuhvatnu definiciju.

Ključne riječi: organizirani kriminal, transnacionalni kriminal, kriminalna grupa, teško krivično djelo, profit, pranje novca

KRIZA UMA I METAETIČKI DISKURS SIGURNOSTI U BIH

Sanja Ljubičić

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Univerzitet u Sarajevu

e-mail: sljubicic@fkn.unsa.ba

Čemu misliti o dobru, slobodi, sigurnosti? Odsustvo mišljenja u svakodnevnom životu u kojem se svaki drugi, drugost i različitost doživljavaju kao prijetnja po osobnu egzistenciju postaje modelom funkcioniranja i pojedinca i globalnog društva. Ono postaje uobičajeno iskustvo u vremenu krize, neutažive volje za moći postojećih subjekata naše ideologizirane stvarnosti u kojoj se o sigurnosti može govoriti samo kao idealiziranom objektu. Da li se problem dobra i zla kako promišlja Hana Arendt, naša moć da procjenimo da li je nešto dobro ili loše može dovesti u vezu sa našom moći mišljenja? Da li je ta aktivnost, aktivnost mišljenja neophodna da bi se doista uživalo u prostorima sigurnosti i osjećalo sigurnim?

Ključne riječi: kriza uma, metaetika, sigurnost, BiH

STRATEGIJE BORBE PROTIV TERORIZMA: PRIMJERI SAD, EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKE HRVATSKE

Dr. sc. Branko Mihaljević;
Veleučilište Velika Gorica
e-mail: branko.mihaljevic@vvg.hr

Martina Mihalinčić, mag. pol.
Veleučilište Velika Gorica

U suvremenim uvjetima globalni terorizam je izborio visoko mjesto na listi prioriteta nacionalne sigurnosti. Geopolitika terorizma globalna je i ako se neka zemlja ne želi baviti terorizmom, terorizam će se sigurno baviti njom – izravno ili neizravno. Globalizacija je stvorila gotovo idealne uvjete za lakši protok ljudi, roba, financijskih sredstava i što je posebno važno, maksimalno je povećan protok informacija. To je olakšalo razvoj i operacije terorističkih organizacija. Ipak su danas države i međunarodne organizacije postale svjesne opasnosti kojima je suvremeno društvo izloženo djelovanjem organiziranih terorističkih skupina. Međunarodna zajednica, a posebno SAD i EU, pa i Republika Hrvatska, razvile su opsežan i prije svega kompliciran sustav za borbu protiv terorizma. Postoje brojni dokumenti koji čine pravnu, političku i akcijsku osnovu za učinkovitu borbu protiv terorizma.

Predmet ovog rada je kratki komparativni prikaz načina na koji SAD, Europska unija i Republika Hrvatska tretiraju terorizam u svojim stratejskim dokumentima: National strategy for combating terrorism – SAD, European security strategy – EU i Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma – Republika Hrvatska. Namjera je autora, analizirati, utvrditi i pokazati načine na koji su u stratejskim dokumentima definirani i poimani teroristička prijetnja, njen sadržaj i značenje, kao i uzroci i posljedice na vlastitu i globalnu sigurnost. Cilj rada je otkriti, analizirati i utvrditi da li se i u čemu navedene strategije razlikuju. Kvalitativnom analizom sadržaja navedenih stratejskih dokumenata kao i njihovom komparativnom analizom, autori će ukazati na sigurnosne posljedice različitih strateških odgovora na terorizam.

Ključne riječi: strategija, terorizam, nacionalna sigurnost

SISTEM SANKCIJA ZA JAČANJE SIGURNOSTI U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI ZA KOMERCIJALNU PRODAJU ROBE

Igor Mojanoski, MA
Advokatska kancelarija Igor Mojanoski, Skopje
e-mail: igormojanoski@gmail.com

Posle Drugog svetskog rata, kontinuirano povećanje obima i intenziteta komercijalne trgovine, kako domaće tako i međunarodne, rezultirao je potrebom za većom dinamikom isporuka bez gubljenja sigurnosti pravnog prometa. U međunarodnoj trgovini, kompanije iz jedne države često imaju potrebu da trguju sa kompanijama iz druge države. Kako su kompanije registrovane i posluju u skladu sa zakonima svojih država, za prodavca i kupca postoje različiti pravni sistemi, valjanost i sadržaj kupoprodajnog ugovora zavisi od toga koji zakon će se primenjivati. U tom kontekstu, u slučaju kršenja ugovora postavlja se pitanje koja institucija je odgovorna i koji vid sankcija se mogu primeniti. Problemi i pitanja su analizirani na brojnim naučnim skupovima i seminarima u cilju pronalaženja odgovarajućeg rešenja i stvaranja sistema sankcija za kršenje ugovora, kako bi se ojačala bezbednost u trgovini, sa mogućnošću unifikacije različitih rešenja kako bi oni bili univerzalno primenljivi. Osim toga, mnoga važna pitanja su otvorena, kao što su: šta je to bitna, a što obično (nebitna) povreda ugovora? Da li je delimična isporuka robe bitna povreda ugovora i koje sankcije mogu biti izrečene? Stoga je interes nauke za analizu i proučavanje sistema sankcija, kao najvažniji problem koji se javlja u komercijalnoj prodaji robe i neodgovarajuće ispunjavanje obaveza prodavca i kupca, predmet interesa za mnoge ugledne pravnike i profesore u njihovim delima: Ernst Rabel, Andre Tunc, Džon Honold, Jelena Vilus, Vladimir Kapor, Slavko Carić, Aleksandar Goldštajn, Mladen Draskik, Jelena S. Perović i drugi. Zbog toga su usvojeni mnogi međunarodni akti za poboljšanje bezbednosti prodaje komercijalne robe: Konvencija za uniformni zakon o međunarodnoj prodaji robe, 1964, Konvencija Ujedinjenih nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, 1980, UNIDROIT principi Međunarodnog instituta za unifikaciju privatnog prava, Principi evropskog ugovornog prava. Njihov cilj je da se uspostavi sistem uniformnih pravila i sistem uniformnih sankcija, koji će olakšati trgovinu između trgovaca i kompanija iz različitih država. Rad omogućava uporedni pregled mera za poboljšanje sigurnosti u međunarodnoj prodaji kroz analizu sistema sankcija u međunarodnim aktima za prodaju robe, s obzirom da je u savremenim okolnostima međunarodna prodaja od velikog značaja.

Ključne reči: sistem sankcija, međunarodna trgovina, dogovor za prodaju komercijalnu robe, sigurnost, uniformnost, unifikacija

TERORIZAM KAO OBLIK UGROŽAVANJA BEZBEDNOSTI

Dr. sc. Tatjana Teofilović,
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
e-mail: tatjanateofilovic79@gmail.com

Dr. sc. Nebojša Teofilović
Pravni fakultet
Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: teofbob@yahoo.com

S obzirom da je terorizam poslednjih godina prerastao u globalnu pretnju bezbednosti i alarmantnu vrstu nasilja u savremenom svetu, utvrđivanje njegove strukture, sadržine i uzroka, jedan je od ciljeva političkih, pravnih i bezbednosnih nauka. Terorizam u osnovi predstavlja istorijsku pojavu, koja je stara koliko i sama država, mada se često posmatra kao fenomen savremenog ljudskog društva. Međutim, savremeni oblici terorizma imaju sasvim novu dimenziju koja proističe iz različitih istorijskih, društvenoekonomskih i političkih razloga, kao i iz razvoja nauke i tehnologije.

Iako terorizam predstavlja pošast savremenog civilizacijskog poretka, još uvek ne postoji jedna opšteprihvaćena i univerzalna definicija terorizma, s obzirom da sam pojam terorizam nije lako definisati. Terorizam ima mnoštvo pojava oblika, pa ga, sem složenosti, karakteriše i promenljivost. Značenje reči *terorizam* menjalo se tokom istorije, kako bi se prilagodilo riziku svakog narednog perioda, stoga nije nimalo iznenađujuće što je veoma teško odrediti trajniju definiciju ovog pojma. Takođe, jedan od razloga je što politika koju vode moćne države ima dvostruke standarde, a neke od njih čak koriste terorizam kako bi izazvale sukobe i nestabilnost u određenom regionu, ali bez učešća sopstvenih vojnih snaga.

Ključne reči: terorizam, nasilje, ugrožavanje bezbednosti, sukobi, nestabilnost

EVROPSKA UNIJA KAO JEDINSTVENI OKVIR INSTITUCIONALIZACIJE KONCEPTA SARADNJE U BEZBEDNOSTI

Prof. dr. sc. Mladen Bajagić
Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu
e-mail: mladenba@yahoo.com

U anarhičnom vestfalskom državocentričnom sistemu suverenih država saradnja u bezbednosti je počivala isključivo na sebičnim interesima koji nisu podrazumevali vrednosnu bliskost između država saveznica i svest o zajedničkoj budućnosti, kao bitnim uslovima zajedničkog staranja o bezbednosti. Uklete od straha, države su, kroz borbu za moć, stalno tragale za varkom apsolutne bezbednosti, pokazujući nezasitost i težnju za varanjem, pri čemu je njihov goli / fizički opstanak bio najviši cilj. Međutim, postlhadnoratovske promene u svetskoj politici doprinele su razvoju svesti država da sopstvene interese unutar postojeće međunarodne anarhije, bezvlašća i povećane međuzavisnosti, moraju prilagoditi opštim interesima, uspostavljanjem novih okvira saradnje u bezbednosti. Ove promene su doprinele da se unutar savremenih studija bezbednosti razvije novi kocept bezbednosti - *saradnja u bezbednosti*, ili *kooperativna bezbednost (Cooperative Security Concept)*, kao novi pristup u dostizanju, očuvanju i unapređenju bezbednosti pomoću ili kroz saradnju. Sam koncept saradnje u bezbednosti u Evropskoj uniji razvio se kao posledica činjenice da se čak ni novo evropsko bezbednosno uređenje ne može temeljiti na nekom idealnom modelu kolektivne bezbednosti, već na manje određenom, ali pragmatičnom modelu saradnje u bezbednosti. Za to je bilo neophodno pokrenuti dubok i snažan proces izgradnje svesti o potrebi međusobnog "dubokog samovezivanja" država, postepenim uspostavljanjem uzajamnog poverenja kao ključa praktične primene saradnje u bezbednosti. U multipolarnom svetu XXI veka Evropska unija sigurno predstavlja jedini okvir razvijene saradnje u bezbednosti, koje se temelji ne samo na izgradnji poverenja na bazi reciprociteta, već na poverenju koje je posledica izgradnje zajedničkog (evropskog) identiteta kao najviše instance saradnje, koja se razvija više od šest decenija i kroz nekoliko značajnih faza. U konceptualnom i metodološkom smislu, institucionalizacija saradnje u Evropskoj uniji, kao osnovna tema ovog rada, obrađena je kroz detaljan teorijski uvid u zamisao i koncept saradnje u bezbednosti i analizu ključnih uslova uspostavljanja i unapređenja saradnje, pre svega poverenja kao referentne tačke i neophodnog uslova izgradnje saradnje u bezbednosti.

Na osnovu opšteg teorijskog preseka zamisli i koncepta saradnje u bezbednosti, i kroz sagledavanje svih izazova i dosadašnjih rezultata institucionalizacije saradnje u bezbednosti u Evropskoj uniji, došlo se do zaključka da je Evropska unija i dalje jedini praktični primer uspešne i razvijene saradnje u bezbednosti u svim njenim idejnim, vrednosnim i organizacionim aspektima.

Ključne reči: bezbednost, međunarodni sistem, saradnja u bezbednosti, Evropska unija, poverenje

HIPOTEZE U OSTVARIVANJU I ISTRAŽIVANJU BEZBEDNOSNE DELATNOSTI

Prof. dr. Slavomir Milosavljević
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Beogradu

Doc. dr. Vera Arežina
Fakultet političkih nauka
Univerziteta u Beogradu
e-mail: v.arezina@yahoo.com,
vera.arezina@fpn.bg.ac.rs

Polazište bezbednosne delatnosti je hipotetičko: ljudi i ljudsko društvo su ugroženi te im je potrebna zaštita. U organizovanom (demokratkom) društvu potrebna je sistematska zaštita kao delatnost, jer im u svim sferama pretila je hipotetička opasnost. U svim intervencijama protiv ugrožavanja započinje se setom hipoteza, a koje se smanjuju tokom procesa intervencije – sve do njenog završetka. U naučnim istraživanjima, hipotezama se uspostavlja odgovarajući sistem odnosa sa sistemom delatnosti.

Ključne reči: hipoteze, naučna istraživanja, bezbednost, ugrožavanje

POLICIJA U POSTKONFLIKTNIM MULTIETNIČKIM DRUŠTVIMA - SLUČAJ SRBIJE

prof. dr. sc. Želimir Kešetović
Fakultet bezbednosti
Univerzitet u Beogradu
e-mail: zelimir.kesetovic@gmail.com

Mladen Mrdalj
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije

Tokom ratova koji su pratili raspad SRF Jugoslavije u Republici Srbiji, kao multietničkoj zajednici, na talasu novoprobudjenog nacionalizma a u kontekstu borbi na granicama države, ozbiljno su porasle međuetničke napetosti. U ovim uslovima sprovedeno je svojevrsno "etničko čišćenje" u srpskoj policiji, odnosno Ministarstvu unutrašnjih poslova, budući da je veliki broj rukovodilaca nesrpske nacionalnosti sklonjen sa svojih položaja, a da je otvoreni ili prikriveni pritisak vršen i na policajce usled čega je i dobar deo njih napustio službu, samo zbog svog nacionalnog porekla. Nakon demokratskih promena u oktobru 2000. godine počela je sveobuhvatna reforma MUP-a Srbije koja je tekla sa promenljivim uspesima i dinamikom. Jedan od njenih ciljeva bio je i da policija postane reprezentativna u odnosu na populaciju po raznim osnovama, uključujući i etničku strukturu stanovništva. U radu se kritički ocenjuju dostignuća u ovoj oblasti.

Ključne reči: multietničnost, policija, demokratija, tolerancija, tranzicija, Srbija

SIGURNOST I STABILNOST KAO GLOBALNI IZAZOV

Dr. sc. Bakir Alispahić
Bosna i Hercegovina
e-mail: bakir.alispahic@acquatro.ba

Sigurnosni izazovi – izazovi sigurnosti i društvene bezbjednosti su mnogobrojni i veoma raznovrsni, prostorno disperzivni od nivoa lokalne zajednice do globalnog društva, permanentno i kontinuirano prisutni u svim područjima ljudskog i društvenog života, rada i stvaralaštva. Bitno obilježje istorije razvoja ljudskog društva, njegovog razvoja, opstanka – čak i nestanka su sigurnosni izazovi. Pristup naučnom proučavanju i naučnom istraživanju sigurnosnih izazova (prijetnji, osnova i izvora ugrožavanja ljudi na zemlji planeti, njihovih materijalnih i duhovnih dobara) može se ostvariti na razne načine imajući u vidu razna i različita polazišta pristupa u čijoj je osnovi proces opažanja predstavljanja – mišljenja u funkciji definiranja pojave, pojma realiteta i njegovog pravilnog shvatanja i tumačenja. Mada se sugeriraju deduktivni i induktivni pristupi u izučavanju, saznanju i adekvatnom djelovanju u odnosu na sigurnosne izazove, mi smo pobornici kombiniranog deduktivno-induktivnog pristupa, jer imaju zajednički složeni predmet (sigurnosni izazov), a pristup i procedure su im suprotnih smjerova pošto se radi o analitičko-sintetičkoj poziciji pristupa, njihovom odnosu i pripadnosti. U procesu naučnog izučavanja nužno je imati u vidu i odnose opšte–posebno–pojedinačno (konkretno), kvalitet–kvantitet, holizam–individualizam. Za istraživanje sigurnosnih izazova neophodna je konceptualizacija istraživanja i izrada projekta istraživanja koji sadrži: (1) Formulaciju problema; (2) Teorijsko i operacionalno određenje predmeta istraživanja; (3) Naučni i društveni ciljevi istraživanja; (4) Hipoteze i indikatore; (5) Načini istraživanja koji obuhvata: (a) *pristup istraživanja* (b) *općenaučne metode* (c) *osnovne posebne metode* (d) *metode i tehnike pribavljanja podataka* (e) *metode obrade pribavljenih podataka* (6) *Opravdanost istraživanja – naučnu i društvenu*. Realizacija istraživanja zahtijeva i izradu planova istraživanja i to: 1. Terminski plan 2. Plan kadrova i 3. Plan materijalno-tehničkih i finansijskih sredstava. U istraživanju sigurnosnih izazova, u okviru projekta istraživanja, pri izradi predmeta istraživanja oslanjamo se na model tipskog predmeta istraživanja kao općeprihvaćenog generalnog modela predmeta istraživanja u metodologiji društvenih nauka, a time i u metodologiji istraživanja bezbjednosnih pojava.

Ključne riječi: sigurnost, bezbjednost, stabilnost, izazov, globalni izazov, pristup, deduktivni pristup, induktivni pristup

NOVI AKTERI U SIGURNOSNOM SEKTORU: MJESTO I PERSPEKTIVE

Doc. dr. sc. Armin Kržalić
Sveučilište/Univerzitet „INTERLOGOS“, Kiseljak
e-mail: armin.krzalic@gmail.com

Sigurnost je od davnina temeljna vrijednost o kojoj se brine država. Za državu, sigurnost je najveća odgovornost, a većina subjekata sigurnosti počinju razmišljati o sigurnosti tek kada je počnu gubiti. Kako se nove forme sigurnosnih rizika povećavaju, tako se povećavaju i diskusije o novim akterima u sigurnosnom sektoru, a sve u cilju povećanja ekonomske, socijalne i zdravstvene sigurnosti. Ovakve aktivnosti su dobile na fonu početkom 21. stoljeća, kada je pao monopol nacionalnih država nad vojnim snagama, te je to rezultiralo nastajanjem tržišta na kojem postoje i privatne vojne snage. Da li se ovakvim angažmanom novih aktera u sigurnosnom sektoru ugrožavaju vitalni interesi i vrijednosti nacionalne sigurnosti? Kakav je odnos ovih aktera sigurnosti sa tradicionalnim akterima? Kako se novi sigurnosni akteri ponašaju kada im bude ponuđeno da provode aktivnosti kojima se štite nacionalni interesi, a samim tim i ostvaruju ciljevi nacionalne sigurnosti? Da li su oni rješenje ili problem? Ta pitanja su područje istraživanja ovog rada.

Ključne riječi: sigurnost, privatna sigurnost, nacionalna sigurnost, privatizacija sigurnosti

PROBLEMI KONCEPTUALIZACIJE I PROJEKTOVANJA PROGNOСТИČKIH ISTRAŽIVANJA U METODOLOGIJI BEZBJEDNOSNIH NAUKA

Prof. dr. sc. Dževad Termiz
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: ermin-fpn@hotmail.com

Bezbjednosne nauke su, u klasifikaciji nauke, priznate kao posebne nauke koje imaju svoj predmet i metod. Stoga postoji i posebna metodologija bezbjednosnih nauka koja izučava posebne probleme istraživanja u nauci o bezbjednosti: od problema definiranja bezbjednosnih pojava do metoda i tehnika pribavljanja i obrade pribavljenih podataka, zaključivanja na osnovu njih i prezentacije naučnih rezultata podobnih za primjenu. Osnovne postavke, naprijed navedne, nameću nam sljedeća pitanja: (1) Šta su to bezbjednosne pojave – koje su predmet istraživanja nauke o bezbjednosti? (2) Ima li specifičnosti u istraživanju bezbjednosnih pojava koje bi metodologiju bezbjednosnih nauka činile posebnom? (3) Zašto se posebna pažnja posvećuje prognostičkim istraživanjima? Bezbjednosne pojave koje su predmet izučavanja bezbjednosnih nauka su stvarni odnos između ugrožavanja i zaštite i zaštićenosti od ugrožavanja. Iz ovog slijede dva pitanja: šta je to ugrožavanje i šta je to bezbjednost? Odgovori na ova pitanja i njihova operacionalizacija su bitan uslov pristupa konceptualizaciji istraživanja. *Ugrožavanje* možemo shvatiti kao skup raznih dešavanja ili mogućnosti aktivnosti, prirodnih i ljudskih da nanese štetu ljudskom tijelu, ljudskoj psihi ili ljudskim emocijama ili ljudskoj inteligenciji i ljudskoj perspektivi, kao i materijalnu štetu njihovoj imovini. Ugrožavanje je proces bilo prirodni, bilo društveni, bilo kombinovani. *Bezbjednost* je faktička situacija u kojoj je subjekt-objekt preventivno ili (i) kurativno relativno zaštićen od ugrožavanja. Dakle, radi se o relativnoj, a ne apsolutnoj bezbjednosti, pri čemu je potrebno razlikovati “individualnu bezbjednost” od “bezbjednosti kolektiviteta”, odnosno “institucionalnu bezbjednost”. Navedene definicije su dovoljan osnov za pristupanje konceptualizaciji bezbjednosnih naučnih istraživanja, jer iz opšteg stava o odnosu ugrožavanja, povezivanjem sa oblastima realnog života određenog vremena i prostora i odredbama normalnog i devijantnog, lako je izvesti teme i odrediti predmete istraživanja. U fazi izrade konceptualizacije tri su ključna momenta: (1) provjera početne ideje uvidom u postojeći naučni i drugi saznavni fond (2) formiranje istraživačkog naučnog zadatka i (3) formiranje idejnog projekta, te pojedinačne i grupne konsultacije. Konceptualizacija je bitna komponenta naučnih, a naročito empirijskih naučnih istraživanja, kojom se pripremaju najpovoljniji uslovi i valjane osnove za izradu primijenjenog projekta naučnog istraživanja. U dosadašnjoj teoriji i praksi projektovanja istraživanja pokazao se kao dobar sljedeći model projekta istraživanja na određenu temu: 1. Formulacija problema 2.

Predmet istraživanja-teorijski i operacionalni 3. Ciljevi istraživanja-naučni i društveni 4. Hipotetički okvir koga čine: a) generalna hipoteza b) posebne hipoteze c) pojedinačne hipoteze sa indikatorima 5. Način istraživanja koji sadrži: a) metodološki pristup istraživanju b) opštenaučne metode c) osnovne posebne metode d) metode i tehnike pribavljanja podataka e) metode obrade pribavljenih podataka; 6. Naučna i društvena opravdanost istraživanja. Osim navedenog u projektu naučnog istraživanja se navode i planovi realizacije istraživanja i to: 1. Terminski plan 2. Plan kadrova i 3. Finansijski plan. U političkim naukama, a pokazalo se da to odgovara i metodologiji društvenih nauka, izgrađen je generalni model predmeta istraživanja koji u cjelini glasi: (1) Uslovi nastanka istraživane pojave; (2) Subjekti istraživane pojave; (3) Interesi i ciljevi istraživane društvene pojave odnosno, subjekata te pojave; (4) Akteri i djelatnosti aktera društvene pojave; (5) Metodi i sredstva koje akteri koriste u ostvarivanju te pojave, i (6) Efekti-rezultati i posljedice odigravanja društvene pojave kao cjeline.

Ključne riječi: ugrožavanje, bezbjednost, konceptualizacija (rekonceptualizacija) istraživanja, projektovanje istraživanja, projekt istraživanja, istraživanje, naučno istraživanje, prognostička istraživanja, nauka, bezbjednosna nauka, metodologija bezbjednosnih nauka

ORGANIZIRANI KRIMINAL U BOSNI I HERCEGOVINI

Mr. Nermin Halilagić
Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA
Bosna i Hercegovina
e-mail: halilagic_n@yahoo.com

Tema organizirani kriminal je u posljednje vrijeme veoma aktuelna kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu, te kao takva, javnost nigdje ne ostavlja ravnodušnom. Organizirani kriminal je po mnogo čemu specifična kriminalna pojava koja, pored terorizma i korupcije, predstavlja veliku opasnost po pravni poredak i institucije svake pojedine zemlje. On postoji kako u zemljama koje su u tranziciji tako i u onima koji su u postranzicionom periodu. Države nastale raspadom bivše Jugoslavije su veoma izložene raznovrsnim djelovanjima organiziranog kriminala i pri tom posebno treba imati u vidu prostor Bosne i Hercegovine, jer su ratne nedaće na tim prostorima doprinijele da kriminalne grupe ojačaju i razviju se. U tom kontekstu, autor u radu definira organizirani kriminal s posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu, analizira specifičnosti pojave organiziranog kriminala koje zahtijevaju drugačiji pristup u odnosu na standardna rješenja u ovoj oblasti. Autor zaključuje da se mora više učiniti u borbi protiv organiziranog kriminala, pri čemu treba biti pažljiv u stvaranju pripadajućeg normativno-pravnog okvira, kako bi se izbjegle brojne negativnosti kojima mogu podleći njegovi kreatori.

Ključne riječi: kriminal, organizirani kriminal, kriminalna organizacija, prevencija kriminala

DEKADA INSTITUCIONALIZIRANE PRIVATNE SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Doc.dr. Jasmin Ahić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: jahic@fkn.unsa.ba

Adela Krivanek-Magerl, dipl.kriminalist
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu

Začetak i procvat pružanja usluga zaštite ljudi i imovine, od strane agencija koje nisu pod jurisdikcijom države, u Bosni i Hercegovini počinje da se dešava tokom 1995. godine. U samom startu razvoja u oblasti privatne sigurnosti nije postojala adekvatna zakonska regulativa kojom bi se na odgovarajući način regulirala ova oblast. Međutim, vremenom se situacija mijenja nabolje, pa iako na nivou države Bosne i Hercegovine, usljed specifičnosti Dejtonskog Ustava i ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine, nisu doneseni propisi koji reguliraju ovu oblast, na nivou oba entiteta i u distriktu Brčko su doneseni zakoni i drugi propisi, kojima se uređuje funkcioniranje u oblasti privatne sigurnosti. Stupanjem na snagu Zakona o agencijama za zaštitu ljudi i imovine u Federaciji BiH (15. 10 2002), te Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Republike Srpske (22.11.2002), započinje historija jedne sasvim nove djelatnosti. Iako je ova problematika, Zakonom o osnovama društvene samozaštite iz 1986. godine djelomično tretirana, rješenja koja su bila ponuđena nisu bila dostatna za savremene sigurnosne izazove i potrebe tržišta danas. Kao dio ukupnog zaštitnog mehanizma u zajednici, pojavljuje se zaštitarska djelatnost. Njena aktivnost primarno je usmjerena na zaštitu osoba i imovine koja se izvodi putem tjelesne, tehničke ili kombinirane (integralne) zaštite. Iza nas je 10 godina institucionalizirane privatne sigurnosti u Bosni i Hercegovini, godina koje su obilježene kontroverzama o samom učinku novouspostavljenje privatne djelatnosti u oblasti u kojoj je do tada država imala tradicijski monopolistički status. Nakon dekade koja je iza, autori ovog rada čine znanstveno-stručni napor te sumiraju rezultat , evaluiraju dosada urađeno i ukazuju na moguće pravce razvoja ove djelatnosti u BiH.

Ključne riječi: institucionalizacija, sigurnost, privatna sigurnost, Bosna i Hercegovina

TRANSNACIONALNI ORGANIZIRANI KRIMINAL KAO SIGURNOSNA PRIJETNJA U SUVREMENIM UVJETIMA (SA POSEBNIM OSVRTOM NA BIH)

Dr.sc. Mirza Smajić
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: smajicmirza@gmail.com

Početak 21. stoljeća karakteriziraju novi oblici međunarodne politike stvaranjem novih nacionalnih država, regionalnih i globalnih ideja, pokreta zasnovanih na principima ekonomskih, sigurnosnih, političkih, kulturnih, ekoloških i drugih integracija. U posthladnoratovskom vremenu su se pojavili novi izazovi i prijetnje u upravljanju globalnom i regionalnom sigurnošću. Dok je u prošlosti većina prijetnji dolazila iz drugih država, danas nedržavni akteri u sve većoj mjeri predstavljaju važan segment kreiranja novog sigurnosnog diskursa. S tim u vezi transnacionalni organizirani kriminal u savremenim međunarodnim odnosima predstavlja jednu od primarnih sigurnosnih prijetnji nacionalnom, regionalnom i globalnom okruženju, narušavajući temeljne društvene, ekonomske, političke i ljudske vrijednosti. U globaliziranom i otvorenom ambijetu nosioci kriminalnih aktivnosti se sve više umrežavaju i postaju „akteri bez suvereniteta“, prilagođavajući i koristeći se nedostacima nacionalnih i nadnacionalnih sistema sigurnosti. To znači da su sve zemlje izložene ovoj prijetnji, a posebno naglašavajući postkonfliktne i postratne države koje su u procesu političke i društvene transformacije i nerijetko se bore tradicionalnim sigurnosnim instrumentima. U ovu grupu zasigurno spada i Bosna i Hercegovina, jer je njen sistem unutarnje sigurnosti u dobroj mjeri partikulariziran i kompliciran, što predstavlja vrlo pogodno tlo za razvoj djelatnosti transnacionalnog organiziranog kriminala.

Ključne riječi: organizirani kriminal, sigurnosne prijetnje, sigurnost, Bosna i Hercegovina

KRIMINOLOGIJA I

NOVE DROGE U EVROPI

Prof. dr. hab. Jozef Meteňko
Policijska akademija, Bratislava
e-mail: jozef.metenko@minv.sk

Autor u ovom istraživanju iznosi analizu specifičnosti evropskog područja sa aspekta zloupotrebe droga. Problem je naširoko poznat i predstavlja specifičan, visokoprotitabilan nehumani vid kršenja zakona. Efekat upotrebe i zloupotrebe droga analizira se i sa aspekta rješavanja, posebno iz kriminološkog ugla, i sa aspekta detektiranja i dokumentovanja kriminala u svrhe dokazivanja. Istraživanje razmatra različite aspekte regionalnih, globalnih i specifičnih evropskih prijetnji vezanih za droge. Problem droga je društveni problem, sa prostorom za forenzička i kriminalistička istraživanja i kažnjavanje ovog zločina. Autor pokušava analizirati razvoj toka novih droga u Evropi, djelomično i kao ekonomski problem. Sve informacije u istraživanju crpljene su iz signalizirajućeg sistema upozoravanja na droge i novih informacija dobijenih od strane lokalnih eksperata. Autor analizira potrebu za dokazima o ovim novim drogama, kao novog dijela forenzičko-kriminalističkog znanja, posebno za one koje su visoko opasne. One su nadprosječno opasne zbog njihovih nepoznatih posljedica na ljudsko zdravlje. Konvencionalne droge su manje opasne nego neprovjereni novi proizvodi, jer su efekti i djelovanje na ljudsko zdravlje klasičnih droga poznatiji. Borba za interes, bez obzira na posljedice na ljudsko zdravlje, je tipična za kriminalitet sa visokom komercijalnom dobiti. Ovo istraživanje je rezultat implementacije projekta: Centrum excelentnosti bezpečnostného výskumu kód ITMS: 26240120034, podržanog od strane Research & Development Operational Programme i finansiranog od strane ERDF.

Ključne riječi: droge, zdravlje, sigurnost, dokazi, vrste droga, paramteri droga

NASILJE KAO PREDMET IZUČAVANJA KRIMINOLOŠKIH NAUKA

Mr. sc. Danijela Spasić, asistent
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
e-mail: danijela.spasic@kpa.edu.rs

Rastući trend nasilničkog i agresivnog ponašanja u svetu ne poznaje prostorne granice ili druge karakteristike (pol, rasu, versku pripadnost). Kriminalitet nasilja ubije godišnje u svetu 1,6 miliona ljudi. Nasilje koje se javlja u kontekstu političkih zbivanja, u institucionalnom okruženju ili u porodici i partnerskim odnosima, ima svoje kompleksne uzroke i faktore koji doprinose njegovom ispoljavanju. Ovaj rad se bavi teorijskom analizom uzroka i faktora nasilja preko korpusa kriminoloških nauka. Poseban istraživački napor usmeren je na oblike i faktore interpersonalnog nasilja kao najčešćeg oblika ispoljavanja agresivnog ponašanja. U okviru tih razmatranja, teorijski konstrukti treba da doprinesu razumevanju i nasilja u porodici, kao forme ispoljavanja dominacije i moći u porodičnom okruženju.

Ključne reči: kriminologija, nasilje, interpersonalno nasilje, uzroci

SOCIOLOGIJA KRIMINALITETA – SOCIOLOŠKO ODREĐIVANJE KRIMINALA KAO DRUŠTVENI FENOMEN

Prof. dr. sc. Frosina Tashevska-Remenski
Fakultet za bezbednost, Skoplje
e-mail: ftremenski@fb.uklo.edu.mk

Doc. dr. sc. Marjan Nikolovski
Fakultet za bezbednost, Skoplje
e-mail: mnikolovski@fb.uklo.edu.mk

Borko Dakovic, Magistrant
Ministerstvo unutrašnjih poslova Republike Crne Gore
e-mail: dakovicb@t-com.me

Razvoj socioloških teorija je postao osnova za teorijske argumentacije većini društvenih nauka kao i brojnih empirijskih studija određenih društvenih pojava koje se izučavaju u okviru opšte sociologije – postale su centralni problem specifičnih socioloških disciplina. U poslednje vreme došlo je do potrebe za specifičnim sociološkim proučavanjem i istraživanjem kriminala kao društveno negativne pojave, uticaja društvenih pojava, promena i odnosa na rast i raznovrsnost kriminaliteta i sociopatoloških ponašanja i fenomena. To bi predstavljalo zreo naučni projekat za konstituisanje posebne sociološke discipline – sociologije kriminaliteta. Uprkos društvenoj deteminiranosti kriminala kao društvenog fenomena i njegove pravne nezakovitosti, mi ćemo proučiti odnos između sociopatoloških pojava i kriminala kao i društveni odgovor na ove dve pojave.

Ključne reči: sociologija, kriminal, sociologija kriminala

NARKOMANIJA U NOVOM PAZARU

Mr. sc. Međedović Enver
Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: e.medjedovic@uninp.edu.rs

Mr. sc. Ergin Hakić
Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: e.hakic@uninp.edu.rs

Opšta je ocjena da se u današnjim uslovima narkomanija ne može u potpunosti iskorijeniti, ali da se, dobrom strategijom suprotstavljanja, može znatno smanjiti i dovesti u okvire kontrole. Izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije predviđena je posebna glava: posebne istražne mjere i radnje, u cilju suzbijanja organizovanog kriminaliteta u vezi sa zloupotrebama droga. U ovom radu iznose se rezultati koji se odnose na metodiku otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela vezana za zloupotrebu droga, uz prethodno upoznavanje sa nekim bitnim etiološkim i fenomenološkim obilježjima narkomanije.

Ključne riječi: narkomanija, krivična djela vezana za zloupotrebu droga, kriminalistički metodi, policija, tužilaštvo, sudstvo, otkrivanje, dokazivanje

STAVOVI STUDENATA PREMA PRISLUŠKIVANJU U SRBIJI

Marina Kovačević-Lepojević
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Univerzitet u Beogradu
e-mail: marina.lepojevic@gmail.com

Vesna Žunić-Pavlović
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Univerzitet u Beogradu

Milica Kovačević
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Univerzitet u Beogradu

U skladu sa savremenim nastojanjima za očuvanjem privatnosti u različitim aspektima društvenog života, vrše se kontinuirane analize procedura postupanja sa ličnim podacima građana i uočavaju brojni nedostaci. Naročitu pažnju javnosti izazivaju problemi proistekli iz nadzora nad komunikacijom građana, posebno ukoliko se ne vrši na osnovu odobrenja suda, već u takozvane preventivne svrhe. U Republici Srbiji primetne su neusaglašenosti u važećoj legislativi na različitim nivoima, što uz nedostatak propratnih akata i nedovoljno precizirane procedure prikupljanja, obrade i zadržavanja podataka o komunikaciji građana u bezbednosne svrhe doprinosi brojnim zloupotrebama nadležnih službi i pojedinaca, a na štetu građana. Cilj rada je sagledavanje stavova studenata fakulteta na kojima se izučavaju krivičnopravne i kriminološke nauke (Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Kriminalističko-policijske akademije i Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu) prema prisluškivanju. Uzorak čini 269 studenata. Za potrebe prikupljanja podataka korišćen je upitnik *PRISE Questionnaire on Security technology and privacy*, deo o prisluškivanju i zadržavanju ličnih podataka. Rezultati istraživanja pokazuju da studenti u većini slučajeva (94%) imaju pozitivne stavove prema prisluškivanju. Najveći broj studenata opravdava upotrebu prisluškivanja u svrhu prevencije i istrage terorističkih napada (85,1%) i kriminala (84%) uz sudske odluke, dok se znatno manji broj zalaže za upotrebu prisluškivanja u svrhu prevencije i istrage terorizma (30,5%) i kriminala (25,7%) bez sudske odluke. Neznatan broj studenata (1,5%) podržava upotrebu prisluškivanja u komercijalne svrhe, kao i zadržavanje i dalju obradu tim putem prikupljenih podataka (2%). U odnosu na predmet prisluškivanja studenti se najpozitivnije izražavaju prema prisluškivanju osumnjičenog (81%), zatim osoba za koje se očekuje da će ih osumnjičeni kontaktirati (63,6%), a najnegativnije prema prisluškivanju svih linija u cilju pronalaženja konverzacije koja može biti od interesa (20,8%). Otkrivene su izvesne razlike između studenata različitih fakulteta, na primer studenti Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju se češće nego studenti druga dva fakulteta zalažu za to da treba čuvati samo one podatke o komunikaciji putem telefona i

interneta koji su neophodni za naplaćivanje usluga ($F(2,266)=8,797$; $p<0,01$), dok studenti Pravnog fakulteta češće smatraju da bi država trebalo da čuva sve podatke koje smatra važnim i to onoliko dugo koliko je to potrebno ($F(2,266)=6,723$; $p<0,01$). Dobijeni nalazi su razmotreni u odnosu na rezultate sličnih istraživanja koja su rađena u svetu, kao i u kontekstu njihovog značaja u pravcu senzibilisanja javnosti u pogledu značaja kontinuiranog unapređivanja zaštite podataka o ličnosti u skladu sa aktuelnim prilikama u Srbiji.

Ključne reči: prisluškivanje, lični podaci, stavovi, studenti, Srbija

PREVENTIVNI POTENCIJAL MULTISISTEMSKIH PSIHOSOCIJALNIH PROGRAMA – PRIMJER CENTRA ZA PSIHOTERAPIJU I EDUKACIJU FONDACIJE KRILA NADE

Belma Žiga

Centar za psihoterapiju i edukaciju Fondacije Krila nade, Sarajevo

e-mail: ziga.belma@gmail.com

Enisa Mešić

Centar za psihoterapiju i edukaciju Fondacije Krila nade, Sarajevo

e-mail: enisa_mesic@yahoo.com

Mustafa Šuvalija

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Univerzitet u Sarajevu

e-mail: msuvalija@fkn.unsa.ba

U radu je predstavljeno djelovanje Centra za psihoterapiju i edukaciju Fondacije Krila nade i ukazano na potencijal za prevenciju delinkvencije inherentan multisistemskom modelu koji Centar primjenjuje, kao i na moguće načine (boljeg) iskorištavnja potencijala programa takvog karaktera u sklopu ukupnih napora na planu prevencije maloljetničke delinkvencije u BiH. Pomoć koju Centar pruža korisnicima utjelovljena u individualnom, multisistemskom psihosocijalnom pristupu koji uključuje stručnu procjenu, savjetovanje, psihoterapiju, podršku pri savladavanju školskog gradiva i podršku pri zapošljavanju. Iako prevencija maloljetničke delinkvencije nije isključivi, pa ni primarni fokus djelovanja Centra, rezultati empirijskih istraživanja pokazuju da su rad na problemima kao što su nezaposlenost, loše akademsko postignuće te prisustvo mentalnih poremećaja, koji jesu primarni fokusi rada Centra, te multisistemsko djelovanje, često nužne odrednice uspješnih preventivnih programa. Preventivni potencijal koje programi sa ovim karakteristikama nose, može biti iskorišten i unaprijeđen bez mijenjanja njihovog primarnog fokusa ostvarivanjem bolje međusobne saradnje njihovih postojećih i potencijalnih implementatora i boljom saradnjom tih organizacija sa državnim institucijama, prije svega na promoviranju multisistemskog pristupa, empirijski zasnovanom unaprjeđivanju pojedinačnih aspekata programa, te jačanja kapaciteta organizacija za njihovo efikasnije provođenje.

Ključne riječi: multisistemski psihosocijalni programi, prevencija maloljetničke delinkvencije, preventivni potencijal psihosocijalnih programa

PREVENCIJSKI PRISTUP KRIMINALITETU

Prof. dr. sc. Edina Vejo
Odsjek za socijalnu pedagogiju, Islamski pedagoški fakultet
Univerzitet u Zenici
e-mail: edina.vejo@gmail.com

Doc. dr. sc. Almira Isić
Odsjek za socijalnu pedagogiju, Islamski pedagoški fakultet
Univerzitet u Zenici
e-mail: almira.i@bih.net.ba

Azemina Durmić, asistent
Odsjek za socijalnu pedagogiju, Islamski pedagoški fakultet
Univerzitet u Zenici
e-mail: azeminadurmic@yahoo.com

Rad diskutira promjenu fokusne paradigme u pristupu kriminalitetu, a na zamišljenom kontinuumu od socijalne kontrole ka preventivskom konceptu i praksi. Socijalna kontrola je regulativna činjenica ili odgovor interaktivnog sistema na poremećaj postojeće ravnoteže. Preventivski situacijski pristup kriminalitetu, ali i asocijalnom ponašanju, hipotetizira činjenicu da je kriminalni događaj rezultat izbora delinkventa i povoljne prilike da se izbor realizira. Preventivski pristup afirmira zajednicu, a krajnji cilj je povećanje kvalitete života, a time i neutralizacija onog motivacijskog kapaciteta za činjene kriminalnog koji je generiran nedostatnošću socijalnog kapitala u konkretnoj zajednici. U empirijskom istraživačkom dijelu rada propituje se odnos između djelotvornosti policijskog sektora i izvjesnih epidemioloških parametara kretanja pojava krađe, razbojništva, ubistva i zlostavljanja. Dobiveni uvidi se interpretiraju kroz (ne)postojanje povjerenja u policiju, kao komponentnog dijela socijalnog kapitala, a u kontekstu instruktivnih podataka za konstruiranje preventivskog modela u zajednici.

Ključne riječi: prevencija, socijalni kapital, kriminalitet

ZLOČIN KAO SOCIJALNO-PATOLOŠKA POJAVA

Halid Ganija
Pravni fakultet
Internacionalni univerzitet Travnik
e-mail: ganijah1@yahoo.com

Govoreći o izabranoj temi zločin, kao socijalno-patološka pojava, pokušao sam objasniti postojanje veze između društvenog ambijenta i zločina. Zločin možemo shvatiti kao izrazitu društvenu pojavu i objašnjavamo ga društvenim odnosima. Ako se pođe sa stanovišta da se zločin, kao događaj u životu jednog čovjeka, objašnjava individualnošću i da se zločin, kao društvena pojava, objašnjava kao posljedica društvenih odnosa, onda nijedno od ta dva stanovišta za sebe ne može riješiti problem zločina. Suprotavljanje zločinu uopće mora, ako hoće da ima uspjeha, polaziti prvo od uzroka zločina, jer se svako zlo najlakše savladava u „korijenu“. Uvijek je sigurnije zlo spriječiti nego liječiti.

Ključne riječi: zločin, socijalna patologija, socijalni problemi, kriminalitet, društvo

NASILJE NAD DJECOM U BOSNI I HERCEGOVINI – OTKRIVANJE I PRIJAVLJIVANJE

Prof. dr. sc. Elmedin Muratbegović
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: emuratbegovic@fkn.unsa.ba

Moderna socijalna zajednica se, skoro pa svakodnevno, nalazi u procjepu između poštovanja porodičnog integriteta i privatnosti, sa jedne strane, i potreba da se dijete zaštiti, sa druge strane. Kada govorimo o nasilju nad djecom šira javnost najčešće pomisli na vidljive tjelesne povrede očekujući finalni epilog i potvrdu za eventualnu prijavu u policiji, centru za socijalni rad ili tužilaštvu. Problem tjelesnog, emocionalnog i seksualnog zlostavljanja djece prisutan je manje-više u svim sredinama, ali se skriva i drži kao porodična tajna i sve više i kao tajna ostalih društvenih skupina kao što su škole, sportski klubovi i slično. A zašto to tajiti i skrivati? Za potrebe ovog rada, analizirat ćemo slijedeće korake u procesu zaštite djeteta od zlostavljanja i zanemarivanja u Bosni i Hercegovini: prepoznavanje zlostavljanja i zanemarivanja djeteta; prijavljivanje sumnje na zlostavljanje i zanemarivanje djeteta; procjena rizika, stanja i potreba djeteta i porodice; neodložna intervencija; planiranje i obezbjeđivanje usluga i mjera za zaštitu djeteta; praćenje i evaluacija djeteta i porodice.

Ključne riječi: dijete, nasilje, otkrivanje, prijavljivanje

ZNAČAJ PRIMJENE MOTORIČKIH I PSIHOLOŠKIH TESTOVA U SELEKCIJI LJUDSKIH POTENCIJALA I RESURSA ZA POTREBE POLICIJE

Admir Hadžikadunić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: ahadzikadunic@fkn.unsa.ba

Mustafa Šuvalija
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: msuvalija@fkn.unsa.ba

Jasna Bajraktarević
Pedagoški fakultet
Univerzitet u Sarajevu

Ljudski faktor zauzima najvažnije mjesto u svakoj policijskoj strategiji, stoga je veoma bitno istražiti motoričke, funkcionalne sposobnosti, morfološke karakteristike, zdravstveni status, psihološke i sociološke karakteristike, te specifična policijska znanja i vještine pripadnika policijskih snaga. Primjena motoričkih i psiholoških testova kao instrumenta u cilju selekcije ljudskih potencijala i resursa za potrebe policije, omogućuje nam utvrđivanje stepena potrebnih vještina i sposobnosti pri odabiru ljudskih potencijala i resursa. Isto tako, instrumenti koji se koriste za procjenu nivoa motoričkih sposobnosti i psiholoških karakteristika mogu biti polazna osnova za kreiranje postupaka unapređenja postojećih ljudskih potencijala i resursa. S obzirom da kompleksnih istraživanja za procjenu motoričkih sposobnosti pri selekciji ljudskih potencijala i resursa za potrebe policije još uvijek nema, koristi se hipotetski model sastavljen od motoričkih sposobnosti snage, brzine, koordinacije, fleksibilnosti, ravnoteže, preciznosti i izdržljivosti. Kada je u pitanju procjena psiholoških karakteristika pri selekciji policijskih službenika, raznovrsnost metoda psihološke procjene otvara mogućnost ispitivanja širokog spektra psiholoških karakteristika, a time i identificiranja pojedinaca sa nepoželjnim i poželjnim karakteristikama, te prepoznavanje onih koji su najpodobniji za policijski posao. S obzirom da svaka od mjera procjene ili mjeri druge karakteristike ili ima određene metodološke prednosti i nedostatke u poređenju sa drugom, sličnom mjerom, za što potpunije rezultate neophodna je primjena što više različitih vidova psihološke procjene, zbog čega najveću prepreku što potpunijoj psihološkoj procjeni pri selekciji policajaca predstavljaju finansijska i vremenska ograničenja.

Ključne riječi: motoričke sposobnosti, psihološke karakteristike, selekcija, policija

KRIMINOLOGIJA II

ISTRAŽIVANJE RADA ZAŠTITARA NA VELIKIM SPORTSKIM DOGAĐAJIMA NA OTVORENOM

Fan Debao, predavač
China Criminal Police University
Narodna Republika Kina
e-mail: fandebao_2001@163.com

U skorije vrijeme, bombaški napad za vrijeme bostonskog maratona je bio u fokusu svjetske pažnje. Rad zaštitara na velikim sportskim događajima, kao što je maraton koji se odigrava na otvorenom, veoma je važan. Ovaj rad opisuje karakteristike velikih sportskih događaja na otvorenom i moguće sigurnosne probleme tokom sportskih događaja. Također, raspravlja se i o operativnim metodama policijskih intervencija, kontrole mjesta dešavanja i prikupljanja obavještajnih podataka. Za zaštitarski rad na velikim sportskim događajima na otvorenom je važna primjena naučnog i standardiziranog pristupa koji može voditi efikasnom rješavanju problema. Ovaj rad ispituje model rada zaštitara kroz istraživanje i proučavanje.

Ključne riječi: sportski događaji na otvorenom, zaštitari

RAZVOJ POLICIJSKIH NAUKA U SAVREMENIM USLOVIMA – ZNAČAJ NAUČNIH I EMPIRIJSKIH ISTRAŽIVANJA

Dr. sc. Frosina Tashevska-Remenski, Vanredni profesor
Fakultet za bezbednost, Skoplje
e-mail: ftremenski@fb.uklo.edu.mk

Borko Dakovic, Magistrant
Ministerstvo unutrašnjih poslova Republike Crne Gore
e-mail: dakovicb@t-com.me

Cilj rada je da istakne značaj naučnih i empirijskih istraživanja u razvoju policijskih nauka. Istraživanja su vezana za: studije o policiji i njen odnos s građanima i nivo interakcije; evaluacije policijskog rada u zajednici i policijski rad u multietničkim zajednicama; procjena primjene policijskih ovlašćenja i poštovanje ljudskih prava i sloboda; sukob interesa u policiji i policijska korupcija; policijski odnosi s javnošću i upravljanje javnim informacijama na raspolaganju policiji; učešće građana u radu policije; razvijanje i implementacija preventivnih programa; kvalitet upravljanja ljudskim resursima; procjena sistema za nagrade i odgovornost policajaca; reforme usmjerene ka evro-standardizaciji policije itd.

U radu je predstavljen kratak istorijski pregled razvoja naučno-istraživačke prakse u zemljama sa dugom tradicijom istraživanja u oblasti policijskih nauka (SAD, Engleska), s ciljem odgovora na pitanje: „Da li se u Makedoniji naučna i empirijska istraživanja u oblasti policijskih nauka smatraju osnovom za kvalitetno unapređenje rada policije, odnosa s javnošću i razvoja policijske organizacije (stručnost, efikasnost, profesionalizam, depolitizacija i uslužna orijentacija)?,„

Rad ima još jedan naučni i društveni cilj: da podstakne visokoobrazovne i stručne obrazovne institucije koje obrazuju kadrove za potrebe Ministarstva unutrašnjih poslova da kroz zajedničke istraživačke i koordinirane aktivnosti u oblasti nauke o policiji, doprinesu razmjeni teorijskih i empirijskih saznanja o radu policije u regionu i na taj način doprinesu razvoju promocije policijskih nauka kao osnove za reformu nacionalnih policijskih organizacija i njihove integracije u kolektivne bezbjednosne sisteme.

Ključne reči: nauka o policiji, policija, naučno-empirijska istraživanja

ŽRTVE VRŠNJAČKOG NASILJA

Prof.dr. sc. Ljubomir Čimburović
Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: cimbur@sbb.rs

Doc. dr. sc. Eldar Šaljić
Univerzitet u Novom Pazaru
e-mail: e.saljic@uninp.edu.rs

U svom radu autori ukazuju da vršnjačko nasilje predstavlja opšti problem koji prožima sva društva, sve kulture i sve regione sveta. Milioni dece svakodnevno trpe nasilje. Nasilje nad detetom predstavlja grubo kršenje prava deteta. Ono izaziva patnju deteta, ozbiljno ugrožava razvoj, dobrobit, pa i sam život deteta, a posledice su često teške i dugotrajne.³ Nasilništvo među učenicima (eng. bullying) je specifičan vid agresivnog ponašanja, proces koji kod svakog učesnika može dovesti do ozbiljnih i dalekosežnih posledica, kako fizičkih tako i socijalnih i emocionalnih. Smatra se najzastupljenijim oblikom neprihvatljivog ponašanja dece u školi, koje može eskalirati u ekstremno ozbiljne forme antisocijalnog ponašanja. Posebno otežavajuća okolnost je to što se ono odvija u školi, okruženju iz koga je nemoguće pobeći i koje se ne može zaobići, a koje bi za svako dete trebalo da predstavlja bezbednu sredinu koja će omogućiti potpun razvoj njegovih potencijala. Depresija, anksioznost, gubitak samopoštovanja, samo su neki od psiholoških efekata koje svakodnevna izloženost ovoj pojavi mogu biti izazvani. Ova vrsta nasilnog ponašanja podloga je mnogih problema povezanih s nasiljem među ljudima. Potencijalna žrtva nasilja jeste dete koje je submisivno, defanzivno, introvert sa niskim samopoštovanjem. Ovakvo dete će i na najbezazlenije opaske reagovati plačem, povlačenjem, izolovanjem od društva. Plašljivo, tiho i povučeno dete omiljena je meta onih koji vole da svoju snagu demonstriraju nad drugima, bilo fizičku ili psihičku. Nasilje se dešava podjednako u većim gradovima kao i u ruralnim sredinama i nezavisno od socijalnog statusa.

Ključne reči: vršnjačko nasilje, žrtva, oblici vršnjačkog nasilja, prevencija

³Pravo na zaštitu od svih oblika nasilja predstavlja osnovno pravo svakog deteta utvrđeno u Konvenciji o pravima deteta i drugim dokumentima Ujedinjenih nacija, Saveta Evrope i ostalih međunarodnih organizacija, koje je država Srbija prihvatila kao članica tih organizacija.

KLASIFICIRANJE UBOJSTAVA I TIPOLOGIJE POČINITELJA: AKTUALNE SPOZNAJE I NJIHOVA PRAKTIČNA VRIJEDNOST

Dr.sc. Ivan Nađ, viši predavač
Veleučilište Velika Gorica
e-mail: ivan.nadj@vvg.hr

Prof.dr.sc. Irma Kovčo Vukadin
Pročelnica Odsjeka za kriminologiju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Ubojstva predstavljaju konstantan izazov u kriminologiji i kriminalistici i stoga su uvijek aktualna tema. Danas ubojstva predstavljaju zbirni naziv za različite manifestacijske i motivacijske oblike izvršenja ubojstva. Suvremena kriminologija unutar ovog područja razvija svojevrstne „subspecijalizacije“, obzirom na različite klasifikacije. Kriteriji koji se koriste u klasifikacijama su različiti – od dobi (djeca, adolescenti, odrasli, stari) i spola počinitelja i žrtve, preko broja žrtava (individualna, serijska i masovna), do odnosa između počinitelja i žrtve (bez prethodnog poznanstva, poznanstvo, prijateljstvo, intimni odnos, obiteljski odnos). Osnovni motiv znanstvenih istraživanja u ovom području je iznalaženje značajnih korelata pojedinih vrsta ubojstava koji bi mogli poslužiti kao vrijedni indikatori u otkrivanju počinitelja (u slučajevima nepoznatih počinitelja), odnosno znanstveni temelj za osmišljavanje preventivnih strategija. Cilj ovog rada je prikaz aktualnih spoznaja o klasifikacijama ubojstava i tipologijama počinitelja, s posebnim osvrtom na njihovu praktičnu vrijednost.

Ključne riječi: ubojstva, klasifikacije, tipologije počinitelja, otkrivanje počinitelja, prevencija

Doc. dr. sc. Zoran Aracki
Filozofski fakultet
Univerzitet u Nišu
e-mail: zoran.aracki@filfak.ni. ac. rs

Korupcija je problem sa kojim se, od svog postanka do danas, suočavaju sve zemlje sveta, doduše u različitim vidovima i stepenima. Njeni uzroci su mnogobrojni, kao i njeno ispoljavanje, a posledice i tragovi vidljivi su u gotovo svim segmentima društva i ogledaju se, pre svega, u nepoverenju u institucije, narušavanju sistema vrednosti, dezorijentisanosti i nesigurnosti. Na prostorima Zapadnog Balkana korupcija je izuzetno prisutna od vremena raspada Jugoslavije. Danas se slobodno može tvrditi da predstavlja gotovo sastavni deo privrednog i društvenog života ovog dela sveta. Na čelu liste najkorumpiranijih ljudi nalaze se političari, moćni poslovni ljudi, ali i pripadnici pravosudnih i policijskih organa, dakle, gotovo svi od kojih se očekuje da svojim delovanjem utiču na smanjenje ovog društvenog zla. Očekivanja da će u borbi protiv korupcije masovni mediji odigrati značajnu ulogu za sada se ne ostvaruju, jer se pokazuje da njihova tranzicija iz vremena jednopartijskog u višepartijski sistem nije medije pretvorila u kontrolore vlasti, već u prave poslušnike novih vlasnika. Zbog toga se sve češće dešava da se ta borba pretvara u estradni lov na neistomišljenike koji se u medijima optužuju, istražuju i kojima se presuđuje, pre no što je bilo kakav pravno-policijski postupak započeo. Novinari na taj način izneveravaju etička načela profesije kojoj pripadaju. U ovom radu, uz oslanjanje na više istraživanja o stanju korupcije i medija, analizira se pomalo neočekivana "simbioza" koruptivnog zla i onih koji bi trebali da se protiv njega bore. Autor dokazuje da mediji umesto da obavljaju kontrolnu funkciju u društvu, zapravo predstavljaju kariku u lancu korupcije. Istovremeno, naglašava se potreba za daljim reformama u društvu, posebno u oblasti medija u kojima bi trebalo ukinuti sve vrste monopola, vlasništvo učiniti transparentnim, sprečiti medijsku koncentraciju, a novinarima vratiti izgubljeni integritet i dostojanstvo.

Ključne reči: korupcija, mediji, transparentnost, etika, monopoli

NEKE OD MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA I INSTITUCIJA ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA

Viši asistent mr.sc. Ahmed Bjelopoljak
Pravni fakultet
Internacionalni univerzitet Travnik
e-mail: kakanjab@yahoo.com

Pranje novca, kao jedan od najsofisticiranijih i najtežih oblika organiziranog kriminaliteta, je i međunarodni fenomen jer se odvija i prisutan je, kako u nacionalnim tako i međunarodnim razmjerama. Međunarodni karakter odvijanja pranja novca je jedan od efikasnijih metoda da se prikrije nezakonito porijeklo novca ili bilo kojeg oblika imovine koja je proistekla izvršenjem, uglavnom, teških krivičnih djela.

Problematika pranja novca je prisutna u nacionalnim i međunarodnim razmjerama i značajno je izražena u onim društvima gdje perači novca nastoje da legaliziraju kriminalom zarađenu dobit i da tu dobit infiltriraju u privredu i finansijske tokove, s ciljem da kontroliraju određene ekonomske i političke procese. Pranje novca predstavlja međunarodni zločin, zbog čega je međunarodna zajednica odlučila uspostaviti međunarodne standarde, sa zahtjevom da te standarde prihvati što veći broj zemalja svijeta.

S obzirom na velike probleme i razne poteškoće na koje nailazi u borbi protiv svih oblika organiziranog kriminaliteta, kroz akcije usmjerene na same izvršioce ovih krivičnih djela, međunarodna zajednica je odlučila da svoju pažnju usmjeri na drugi moment ove borbe: novac, tj. prihod koji nastaje izvršenjem krivičnih djela organiziranog kriminaliteta. Shodno tome, međunarodna zajednica je odlučila da pokuša da udari tamo gdje će kriminalcima nanijeti najveće posljedice tako što je preduzela velike akcije protiv pranja novca.

U borbi protiv pranja novca stvoreni su čitavi institucionalni aparati; zbog njega se pišu i nove konvencije, direktive, preporuke; zbog njega se mora često mijenjati krivično zakonodavstvo; zbog pranja novca prestala je postojati tajnost računa i podataka banaka. Ponekad se u toj borbi žrtvuju i osnovna ljudska prava, jer se praktično vodi rat protiv pranja novca. Obim intervencija, strategija i međunarodnih sporazuma, razrađenih da bi se prekinuli lanci pranja novca, širokog su raspona i veoma usavršeni. Pranje novca je veoma veliki biznis, koji nije lako kontrolirati putem međunarodnih sporazuma. Naravno, sve je to potrebno i neophodno, a drugo je pitanje da li sve te mjere daju uvijek očekivane rezultate tj. da li to ima za rezultat adekvatan broj pravosnažno osuđujućih presuda i adekvatan iznos oduzete imovinske koristi.

U tom smislu, u radu sam istražio i dao pregled samo najvažnijih i najrelevantnijih međunarodnih organizacija i institucija u borbi protiv pranja novca kao što su: Organizacija ujedinjenih nacija, Vijeće Evrope, Financial Action Task Force – FATF, Grupa Egmont, Evropska unija, Bazelski komitet za bankarske propise i kontrolu, Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka, s napomenom da ću šire obraditi samo neke od njih koje smatram bitnim.

Ključne riječi: pranje novca, međunarodne organizacije i institucije za sprečavanje pranja novca, krivična djela, organizirani kriminalitet

NORMATIVNI MEHANIZMI SPREČAVANJA I SUZBIJANJA KORUPCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Adis Drnda, dipl.kriminalist
Državna agencija za istrage i zaštitu – S I P A
Bosna i Hercegovina
e-mail: adis_drnda@hotmail.com

Korupcija je danas prisutna, kako u nerazvijenim tako i u razvijenim zemljama, pri čemu obim rasprostranjenosti korupcije zavisi s jedne strane od općeg stanja društvenih vrijednosti, a sa druge strane od efikasnosti pravnih mehanizama za njeno sprečavanje i suzbijanje. Pravna regulativa za sprečavanje i suzbijanje korupcije vrlo često se pokazuje neefikasnom, što je posljedica njene nedovoljne prilagođenosti pojavnim oblicima korupcije, nepreciznosti postojećih propisa ili nedostatka političke volje za borbu protiv korupcije. Domišljatost aktera koruptivnog ponašanja često poništava trud zakonodavca koji pokušava da što sveobuhvatnijim odredbama stavi ovu opasnu pojavu pod udar zakona. Ni na domaćem planu nisu još uvijek načinjeni odlučujući pomaci u pravcu efikasnijeg suprostavljanja izazovima korupcije. Bosna i Hercegovina se godinama svrstava u red evropskih zemalja sa najvećim stepenom korupcije. Tokom posljednjih godina stvorene su solidne pretpostavke za efikasniju borbu protiv korupcije kroz uspostavljanje konzistentnog zakonskog i institucionalnog okvira. Antikorupcijsko zakonodavstvo poboljšano je donošenjem pojedinih ključnih zakona, ali glavni izazovi i dalje ostaju slabi mehanizmi implementacije, asimetričnost i neusklađenost zakonâ usmjerenih ka borbi protiv korupcije na različitim nivoima vlasti, te podređenost institucija neformalnim centrima moći i izostanak pozitivnih rezultata koji bi mogli poboljšati narušeno povjerenje u te institucije. U radu se analizira relevantno normativno oružje koje naša država posjeduje na planu suprostavljanja korupciji, predstavljeni su mehanizmi za borbu protiv korupcije koji se sastoje u otklanjanju njenih uzoroka, sprečavanju nastupanja akta korupcije i mehanizmi za otkrivanje i sankcioniranje već nastale korupcije. Zatim, razmatra se uloga i značaj osnovnih antikorupcionih zakona u prevenciji korupcije i na kraju izlažu se određeni nedostaci zakonskih rješenja i iznose sugestije za poboljšanje zakonskog okvira.

Ključne riječi: korupcija, strategija, akcioni plan, agencija, prevencija, finansiranje političkih partija, sukob interesa, javne nabavke, slobodan pristup informacijama, koruptivna krivična djela, krivičnopravne mjere, sprečavanje, suzbijanje, borba protiv korupcije

ULOGA KRIMINOLOGIJE U STVARANJU PRAVNE I SOCIJALNE DRŽAVE

Prof. dr. sc. Dragan Petrovec
Pravni fakultet
Univerzitet u Ljubljani
e-mail: dragan.petrovec@pf.uni-lj.si

Pogotovo zemlje u tranziciji suočavaju se sa specifičnim društvenim procesom kojeg nazivam »sloboda bez odgovornosti«. Aksiom demokracije kako ga uspostavljaju EU ili OUN jesu slobodni izbori. Ali u brojnim primjerima stranke koje dobivaju vlast državu pretvaraju u diktaturu. Diktatura traje obično do sljedećih izbora kada se stranke mogu i mijenjati ali diktatura ostaje. Bitno za nju jeste prisvajanje političke i finansijske vlasti a usporedno tome i stvaranje represivnog zakonodavstva. Neravnomjerna raspodjela dohotka kao posljedica spomenute diktature stalna je inspiracija kriminoloških istraživanja. Ne radi se toliko o općem siromaštvu (BDP koji može biti nizak). Značajniji je onaj dio (po pravilu mali) stanovništva koji raspolaže većinom bogatstva. Taj dio, naime, određuje pravila funkcioniranja društva, uključujući i obranu političke i finansijske moći. Zakoni su i u drugim oblastima sve više posljedica dogovora utjecajnih lobija i sve manje nalaza i preporuka nezavisne struke. Represija pravosuđa razmjerna je siromaštvu ako ga mjerimo kompleksno (Human Poverty indeksom). Broj ljudi u zatvorima reflektira društvenu marginu u obimu koji nama nekada nije bio poznat. Istraživanje u EU 2000. godine pokazuje zapanjuću korelaciju između siromaštva i broja zatvorenika u visini +0,58. Usprkos upozorenju taj se koeficijent 2006. godine povisuje čak na +0,86, uključujući novoprimitljene države. Također, represija se odražava u padu standarda ljudskih prava, osobito u krivičnom postupku. Ideje koje se rađaju u SAD polako ali sigurno sve više oduševljavaju europsku birokraciju, počevši sa torturom, preventivnim likvidacijama pa sve do preventivnog etničkog čišćenja. Kakva je uloga kriminologije / kriminologa u takvoj situaciji? Da li manifest europskih akademičara (relativno usamljenih) može biti primjer koji treba slijediti?

Ključne riječi: siromaštvo, represija, prividna demokracija, ljudska prava

SOCIJALNA ISKLJUČENOST I TRGOVINA LJUDIMA KAO POSLJEDICE BH MIGRACIJA

Doc. dr. sc. Vesna Šućur-Janjetović
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Banjoj Luci
e-mail: vesnasj@yahoo.com.au

Doc. dr. sc. Jagoda Petrović
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Banjoj Luci
e-mail: jagodapetrovic@yahoo.com

Prema podacima Svjetske banke sa prostora BiH je emigriralo blizu 1,5 miliona ljudi ili 38% u odnosu na broj stanovnika u zemlji. Tome su doprinijela ratna dešavanja (1992-1995) usljed kojih je preko milion ljudi izbjeglo iz BiH, a isto toliko se raselilo unutar zemlje, što čini preko 50% u odnosu na ukupno stanovništvo. Prema podacima UNHCR-a u predratna prebivališta se vratilo oko milion osoba. Jedna od posljedica migracija je problem socijalnog uključivanja siromašnih skupina raseljenih lica i povratnika. Njihova isključenost, po svakom od značajnijih indikatora, prelazi 70% (Petrović, 2011). To je daleko iznad stope socijalne isključenosti u BiH, koja iznosi 22% (UNDP BiH, 2006). Preko 80% raseljenih i povratnika nema stalno zaposlenje, više od 70% suočava se sa zdravstvenim problemima, preko 90% ne participira u donošenju političkih odluka, preko 80% ne učestvuje u kulturnom životu lokalnih zajednica, preko 70% iskazuje besperspektivnost, a 90% ima potrebu za intervencijom socijalnih službi. Burne migracije, u kombinaciji sa ekonomskom tranzicijom i siromaštvom, pred socijalni rad stavljaju još jedan značajan problem - trgovinu ljudima. Ovaj rad posmatra "socijalnu isključenost" kao jedan od osnovnih, kako determinirajućih faktora pogodnog tla za regrutaciju žrtava trgovine ljudima, tako i posljedica traumatičnog iskustva, repartijacije i neadekvatne integracije žrtava trgovine ljudima. Značaj problema socijalne isključenosti u Bosni i Hercegovini proističe iz istovremenog preplitanja nekoliko faktora: tranzicije društveno-političkog sistema zemlje, socijalnih poremećaja uzrokovanih ratom, naglog povećanja siromaštva koje prati neadekvatan sistem socijalne zaštite i tradicionalnih predrasuda prema određenim društvenim grupama. U radu su predstavljeni osnovni rezultati empirijskog istraživanja sprovedenog u Bosni i Hercegovini koji ukazuju na stepen učešća institucija i ustanova socijalne zaštite u procesu pružanja pomoći i podrške žrtvama trgovine ljudima tokom faza: identifikacije, rehabilitacije i resocijalizacije, te (re)integracije. Tema rada ujedno predstavlja dvije teme socijalnog rada: naučnu i praktično-aplikativnu.

Ključne riječi: migracije, siromaštvo, socijalna isključenost, socijalni rad, trgovina ljudima

SOCIJALNI KONSTRUKT SUICIDA

Prof. dr. sc. Alisabri Šabani
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: asabani@fkn.unsa.ba

Rad pripada području kulture i sociologije smrti, a suicid je samo jedna varijanta ovog fenomena. U radu se problematizira suicid kroz trendovsku analizu koja sugerše da su još uvijek aktualne Durkheimove klasifikacije uz dodatak funkcionalnih suicida, koje nije uzimao u obzir. Nameće se potreba da se importira i ovaj tip, koji je očigledan u uslovima osjećanja potpune "nepotrebnosti i bezizlaznosti" za aktera koji se odlučio za ovaj čin. Ovaj pristup razumijevanja suicida je znatnije zastupljen u antropologiji koja je uočila ritual i prateći smisao ovog čina. U radu će se prezentirati interpretativna teorija J.D. Douglasa, zatim Jean Baechlerova pristup koji je suicid shvaćao kao rješenje problema i J.Maxwell Atkisnova optika koja insistira na razumijevanju suicida kao društvenog konstrukta i zapravo oblika simboličkog teksta kao otklona od zdravorazumske racionalne. Empirijski podaci neće moći u potpunosti argumentirati različite pristupe, ali, s obzirom na nove društvene kompleksnosti, moguće je ovaj fenomen posmatrati iz više teorijskih optika.

Ključni pojmovi: suicid, anomija, ritual, racionalni izbor, rješenje problema, zdravorazumska interpretacija

**FAKTORI KOJI UTJEČU NA STAVOVE O SMRTOJ KAZNI KOD
STUDENATA U BOSNI I HERCEGOVINI**

Prof. dr. sc. Lisa R. Muftic
Georgia State University
e-mail: lmuftic@gsu.edu

Doc. dr. sc. Almir Maljevic
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: amaljevic@fkn.unsa.ba

Ljubisa Mandic
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu

Mirza Buljbasic
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu

Svrha: Ovo istraživanje ispituje koji faktori utječu na podršku smrtnoj kazni kod studenata Univerziteta u Sarajevu. Pretpostavka je da su specifične lične karakteristike (npr. spol), iskustva (npr. strah od kriminaliteta i ranija viktimizacija), i filozofski stavovi o kažnjavanju (npr. zastrašivanje i retribucija) povezane sa pozitivnim stavovima o smrtnoj kazni.

Dizajn / metodologija / pristup: Ovo istraživanje je zasnovano na podacima prikupljenim metodom samoprijavlivanja. Uzorak obuhvata 440 studenata Univerziteta u Sarajevu 2009. godine.

Rezultati: Među studentima obuhvaćenim istraživanjem, otprilike polovina (52.7%) izražava podršku smrtnoj kazni. Rezultati serije multivarijantnih statističkih analiza indiciraju da spol i filozofski stavovi o kažnjavanju, kontrolirani godinama i smjerom studija, te strahom od kriminaliteta i prethodnom viktimizacijom, utječu na pozitivan stav o smrtnoj kazni. Teoretske i praktične implikacije ovih rezultata bit će predmet diskusije.

Ključne riječi: smrtna kazna, stavovi, kazneno-popravne institucije

SISTEM PRIVATNE SIGURNOSTI U BIH – PREDRASUDE, IZAZOVI I PERSPEKTIVE

Mr.sc. Almir Pustahija
Bosna i Hercegovina
e-mail: apustahija-ak@fkn.unsa.ba

Mirela Omerović dipl.krim.
Bosna i Hercegovina
e-mail: mirela.omerovic@gmail.com

Danas gotovo da nema države čiji sistem sigurnosti nema segment čiji su nosioci privatni subjekti kao, u organizacijskom smislu, autonomno egzistirajući faktor. Očigledna je povezanost i saradnja privatnih i državnih sistema sigurnosti koja proizlazi iz potreba i zahtjeva nadležnih državnih organa iz sistema sigurnosti u BiH a koja je, u skladu sa tim zahtjevima, zakonski definirana. Postojeća sigurnosna stvarnost u BiH danas ima potrebu stalne dorade i adaptacije koju nameće, kako zakonsko uređenje, tako i narušeni odnosi i saradnja između privatnog i državnog sektora koji se staraju o sigurnosti, neadekvatna organizacija i funkcionisanje profesionalnih privatnih subjekata, te druga detektovana problematika, a sve s krajnjim ciljem boljeg prilagođavanja ukupnim političkim, pravnim, kulturološkim, društvenim i drugom izazovima. Mada postoje nastojanja države za rješavanje evidentnih problema u privatnom sistemu sigurnosti, neophodno je napraviti određene izmjene u fokusu i metodologiji rada na njihovom rješavanju. Prije svega, neophodno je potpuno redefinirati i redizajnirati vladajuću strukturu i sistem upravljanja u gotovo svim privatnim sigurnosnim agencijama u BiH, zbog kojih one svoje poslovanje naročito u domenu rukovođenja ljudskim resursima, obavljaju jednim dijelom na nezakonit i neprofesionalan način.

Ključne riječi: sistem sigurnosti, privatni sistem sigurnosti, državno – privatna saradnja, reforma privatnog sistema sigurnosti

MOBBING U FEDERACIJI BIH: IZLOŽENOST I STRUKTURA

Vanja Elezović, MA
Bosna i Hercegovina
e-mail: vanja.elezovic@tel.net.ba

Pitanje mobbinga, kao društveno neprihvatljivog ponašanja, tek je zadnjih desetak godina prepoznato kao tema znanstvenih istraživanja u različitim oblastima. Naime, sve više raste svijest o štetnim posljedicama uznemiravanja na radnome mjestu i to ne samo za pojedinca, nego i za širu društvenu zajednicu. Upravo stoga u svijetu se sve više pozornosti daje preventivnim programima, kao najučinkovitijem načinu sprječavanja pojave ovog fenomena. Sukladno tomu, cilj ovoga rada je ukazati na moguće posljedice mobbinga, te važnost strateškog pristupa razvijanju, implementiranju i evaluiranju programa prevencije mobbinga, ali i učinkovitih mjera represivnog djelovanja. U radu su predstavljeni rezultati istraživanja provedenog u Federaciji BiH (n=271) koje pokazuje kako je 38,7 % osoba doživjelo neki oblik mobbinga {od ukupnog broja anketiranih muškaraca njih 31% je doživjelo mobbing (45/144), dok je kod žena takvih 48% (60/126)}. Na temelju toga su stvoreni i zaključci, te date određene preporuke.

Ključne riječi: mobbing, posljedice, žrtve, prevencija

POSljedICE PORASTA VRIJEDNOSTI ZLATA U KANTONU SARAJEVO

Armina Begić
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: arminabi@hotmail.com

Nerma Halilović
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: neky_2705@hotmail.com

Svi smo svjedoci učestalosti napada na lica i imovinu s jednim osnovnim ciljem, krađa zlata. Razlog tome bi mogao biti najjednostavniji način unovčavanja ukradene imovine i velika zarada. U radu se ukazuje na nagli porast vrijednosti zlata i njegov uticaj na porast kriminaliteta u posljednjih 10 godina u Kantonu Sarajevo. Povećanje vrijednosti zlata možemo pratiti od 2003. godine, kada je cijena zlata na bosanskohercegovačkom tržištu iznosila 10,34 €/g, dok 2011. godine cijena prelazi 33,20 €/g. Osnovu članka čine statistički podaci o kretanju kriminaliteta na osnovu izvještaja o radu Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. U posebnom dijelu rada izneseni su rezultati obavljenih intervjua sa vlasnicima pojedinih zlatarskih radnji koji su iznijeli svoje mišljenje o kretanju cijena zlata i kako to utiče na sigurnost njihovih radnji. Kroz diskusiju je ukazano na potrebu veće zaštite zlatarskih radnji, preventivno djelovanje kod čuvanja zlatnog nakita, te određena doza opreza na ulicama grada

Ključne riječi: zlato, krađa, imovinski kriminalitet

ZLOSTAVLJANJE I MUČENJE ŽIVOTINJA U BOSNI I HERCEGOVINI – ZLOČIN BEZ KAZNE?

Mirna Toman
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: mirna.toman@gmail.com

Osnovna ideja rada je prikazivanje stvarnog stanja kada je riječ o zaštiti životinja u Bosni i Hercegovini. Početna hipoteza je da su postojeći zakoni [Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja, Krivični zakon BiH (uključujući dva entitetska, kao i KZ BD – a)] samo „ mrtvo slovo na papiru“, što ću potkrijepiti zvaničnim podacima o broju prijavljenih slučajeva o zlostavljanju i mučenju životinja u Kantonu Sarajevo i Brčko Distriktu, kao i donesenih presuda za iste. Skrenut ću pažnju na činjenicu da su nadležne institucije (policija, sudstvo, tužilaštvo, ...) dužne da sprovedu navedene Zakone i da ovaj rastući problem ne smiju prepuštati isključivo nevladinom sektoru i pojedincima – zaštitarima za dobrobit i prava životinja. Također, želim se osvrnuti i na psihološki profil osoba koje zlostavljaju i muče životinje i ukazati na sličnost sa psihološkim profilom osoba koji zlostavljaju i muče ljude.

Ključne riječi: zaštita i dobrobit životinja, zlostavljanje životinja, zakoni u Bosni i Hercegovini, nadležne institucije, psihološki profil

PROBLEMI OPERATIVNOG POSTUPANJA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

Senad Omerašević, BA menadžmenta sigurnosti
Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
Univerzitet u Sarajevu
e-mail: senad_omerasevic@hotmail.com

Policijski službenici u Zeničko-dobojskom kantonu susreću se s nizom problema koji im otežavaju svakodnevni operativni rad. Istraživanje koje smo proveli u četiri policijske uprave na ovom području, te intervjui obavljeni s komesarom Uprave policije i načelnicima policijskih uprava to potvrđuju. Problema je mnogo, a neki od njih traju duži niz godina. Materijalno-tehnička opremljenost policijskih uprava nije na optimalnom nivou; sredstva veze i pokrivenost područja također; opremljenost računarskom opremom nije u skladu s potrebama savremenog policijskog rada. Sve to prati i loša edukacija kadrova. U ovom trenutku policijski službenici u ZDK-u nemaju stalnu, obaveznu fizičku obuku. Veliki problem u operativnom postupanju policijskih službenika ZDK predstavlja i geostrateški položaj Kantona. Veličina prostora, broj stanovnika, te graničenje s tri kantona s jedne i Republikom Srpskom s druge strane, kao i ukupna dužinu putne komunikacije implicira kompleksnost teritorije u smislu održavanja povoljnog sigurnosnog ambijenta. Ovo su samo neki od problema s kojima se susreću policajci, koji im otežavaju svakodnevni operativni rad. Rezultati istraživanja ukazuju na ozbiljne poteškoće Uprave policije ZDK u osiguravanju povoljnog sigurnosnog ambijenta, odnosno efikasne zaštite ljudi i imovine na istraživanom prostoru. Cilj rada je prvenstveno ukazati na nedostatke u policijskom djelovanju, a ukazivanje na problem je prvi korak u njegovu rješavanju.

Ključne riječi: operativno postupanje, policija, Zeničko-dobojski kanton